

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14—
 Pe 3 luni . . . 7—
 Pe o lună . . . 2-40
Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2—
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerl.
 Manuscriptele nu se în-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 790.

Grofii, armata și popoarele

În definitiv toți grofii ar vrea acelaș lucru: ca să poată exista o armată puternică, de care oligarhia maghiară să poată dispune pentru scopurile ei, pretextate sau reale, după cum sunt mărturisite sau nemărturisite; — numai cât nu se înțeleg asupra mijloacelor. Unii socot, că numai atunci oligarhia ar putea dispune de o asemenea armată, când jumătatea ei recrutată în Ungaria ar fi pusă în situația ideală de a se putea însufleți la răsunetul armonios al limbii de comandă maghiare și la contemplarea emblemelor în cari ar avea să vadă afirmarea supremației zdrobitoare a maghiarului asupra celorlalte popoare — chemate a lupta alături de dânsul... Alții, și desigur nu cei mai puțin grandmani, au aerul de a voi să afirme că și rămânând armata comună, oligarhia maghiară totuși va izbuti să poarte cuvântul hotărîtor în afacerile monarhiei, și deci va fi cu atât mai puternică. Printre grofii cari văd lucrul în felul cel dintâiu, se numără Apponyi, Andrassy, — printre acei cari le văd în felul al doilea, Hédervary, Tisza; vulg destul se alătură la una sau la alta din aceste păreri.

Invingători vor fi fără îndoială, aceea cari o susțin pe a doua; dar nu, desigur, așa cum și-o închipuiesc.

Nu e puțin ridicolă, de pildă, emfaza cu care contele Ștefan Tisza se răzoieste cu misiunea pe care oligarhia maghiară ar avea-o de a ocroti „Statele balcanice“, și în care scop superior ea ar trebui așadar să dispună

de puterea reunită a monarhiei Austro-Ungare... Bieții grandmani! Puterea monarhiei Austro-Ungare este necesară maghiarului, ca și celorlalte popoare conlocuitoare, pentru asigurarea *existenței sale proprii*, mai înainte de toate. Dacă interesele acestei existențe se întâlnesc cu interesele de existență ale „Statelor balcanice“, atât mai bine; vor găsi și aceste state un punct de razăm în monarhia noastră, — dar la asigurarea interesului deosebit ce le poartă lor anume grofii noștri, toți acești vecini n'ar putea decât să zâmbească.

A se spune Maghiarului adevărul simplu, adevărul modest și adevărat, nu intră, bineînțeles, în obiceiurile și în *tactica* grofilor 67-iști, cum nu intră nici în a celor foști sau deveniți 48-iști. Adevărul acesta ar fi, că în menținerea și întărirea armatei comune, o politică maghiară cuminte și prevăzătoare are să vadă și să urmărească interesele bineînțelese ale însuși poporului maghiar. Cu oricâte calități îl va fi binecuvântat, în adevăr, Dumnezeu, acest popor, el este totuși prea mic, dacă ar fi să socotim numai numericeste, pentru ca să poată juca un rol hotărîtor, el de sine, în concertul popoarelor europene. Cu ceea ce soarta i-a hotărît, înțelepțește el ar trebui să se resemneze a se mulțami; — rodomontadele grofilor nu-l pun decât în situația, pe care a pus-o și fabula în evidența ridicolului tragi-comic.

Menținerea situației de mare putere a monarhiei Austro-Ungare, și prin urmare păstrarea neatinsă a garanțiilor menținerii acestei puteri, garanții, printre cari fără

doar și poate se numără unitatea *armatei* sale, poate să convină, și desigur convine, acelor state, cari în existența și comunitatea de interese a acestei alcătuirii văd un razăm și pentru existența și interesele lor. Dar a se afirma, că anume de dragul *acestor* state străine năzuiește monarhia noastră la păstrarea și întărirea situației sale, și nu de dragul *propriilor* ei interese, — este o ipocrizie naivă, de care nu pot fi capabili, decât niște primitivi în judecata lor, cum sunt în definitiv cei mai mulți dintre grofii noștri.

Menținerea puterii, și prin urmare a unității monarhiei noastre, este și o necesitate europeană, recunoscută de toți prietenii propășirii pașnice a popoarelor. Ea are să țină și să păzească să nu se rupă echilibrul între Apus și Răsărit, — rupere, din care ar rezulta o învălmășeală ce ar avea urmări incalculabile, fatale poate pentru multe popoare, și mai mari și mai mărunte... Ea, o repetăm, monarhia noastră, are această menire, — și numai întru atâta și-o va putea îndeplini, întru cât va fi și va rămânea a noastră, a tuturor popoarelor cari o alcătuim, iar nu numai a *unora* dintre ele, — și cu atât mai puțin la discreția smintită și nenorocită a acelora, cari în definitiv, pe o cale sau pe alta, tot numai la *desmembrarea* ei fântesc.

Comună trebuie să rămână armata monarhiei noastre, — și tot ceea ce asigură și garantează unitatea ei, trebuie să se păstreze. Embleme naționale pot să fâlăie în ochii ostașilor ei, — emblemele naționale ale *fiecărora* dintr'ânșii, — dar

Citiți-le la drum

de Ion Minulescu

Sfârșitul voiajului.

Iată-mă în preziua pornirii spre București.

De altfel, voiajul acesta apropiat, mi-se pare foarte natural. Mi-se pare chiar mai natural, decât primul voiaj, în urma căruia Bucureșteanul de acum cinci săptămâni amenința să devină unul dintre cei mai statornici, mai pacinici și mai cum se cade provinciali.

Timp de cinci săptămâni, grație celor doi prieteni — unul proprietar la munte și altul, multi-proprietar la câmp — am ajuns să cunosc județul Mehedinți cu competența deplină a domnilor dela serviciul tehnic. Am învățat pe dinafară toate reședințele de plăși, aproape toate satele și mai ales toate căile de comunicație. Astăzi bunăoară, ași putea spune cu precizie, care anume șosea este bună, și care este rea; în ce localități podurile se găsesc în reparație și în care altele, nu se găsesc poduri de loc; pe unde poți merge cu automobilul, pe unde cu trăsura cu 4 cai, pe unde călare sau cel mult cu piciorul și în fine pe ce anume pozițiuni de șosele te poți aventura cu viteza de 80 km. pe oră și pe care altele trebuie să te mulțumești cu primitiva, dar sănătoasă vitează de 10 km. pe oră.

Fără să mă fălesc, căci de multeori și acea-

sta constituie o fală, n'am devenit încă în Bucureștean renegat.

Timp de cinci săptămâni însă, am avut deplina ocazie să pun în cumpăna rațiunii cinstite, atât Capitala cât și provincia și să constat, că nu pentru tot ce s'ar putea crede, Capitala atârnă mai greu.

Cei cari ca și mine, au trecut pe acolo, îmi vor da dreptate. Farmecul Capitalei și al provinciei, mai ales în țara noastră, se întregesc și se desăvârșesc mai armonios decât ori unde.

Iată-mă dar în preajma pornirii spre București.

Momentul acestei despărțiri nu va fi nici dureros, nici mult așteptat. El va fi pur și simplu la fel cu celelalte momente intense și variate pe care le-am petrecut cu mulțumire într'o atmosferă necunoscută până mai ieri, o atmosferă, pe care de azi înainte, am plăcerea s'o recunosc ca prielnică și poate chiar necesară pentru anume porțiuni de timp.

Și iată pentru ce în momentul plecării, nu voiu exclama cătuși de puțin ca poetul:

Eu te las, țară iubită
 De-al tău sân mă depărtez,
 Dar cu inima cernită
 Plâng amar...

Pentru a nu face însă nici pe placul celorlalți, nu voiu împinge voluptatea revederii Bucureștilor până a pronunța sacramentală formulă: *Ard de nerăbdare!*

Nu... Nu ard cătuși de puțin de nerăbdarea acestei revederi, care la drept vorbind nu-mi poate fi decât plăcută și nici nu-mi trudesce mintea să ghicesc cam ce anume schimbări se vor fi făcut la București în lipsa mea.

Prețuesc Bucureștii mai mult decât a-l crede un oraș așa de puțin serios și statornic, încât să-și permită fantezia de-a se schimba într'un timp așa de scurt, după cum sunt sigur că se așteaptă să-l găsească mulți inși la întoarcerea lor din viliatură. Nu sunt nici atât de naiv, nici atât de pretențios pentru a pretinde unui oraș ca Bucureștii noștri să rupă deodată brusc cu tradiția, pentru ca după o lipsă de cinci săptămâni să-mi facă impresia acelor misterioase stațiuni balneare, care acum un an nu existau, iar anul acesta se clătină toate de graba cu care au fost ridicate sub bagheta magică a antreprenorilor de câștig și de... *après moi, le deluge!*..

Știu că voi găsi Bucureștii acelaș oraș de acum cinci săptămâni în calea Victoriei împetrișată cu nouile petice de asfalt, cu trotuarele calde și vecinic pline, cu pitoreștile lui colțuri de stradă, cu cele trei noi vagoane electrice, și cu acelaș nesuferit loc viran din fața palatului, pe gardul căruia, reclame măzgălite în grabă de mâini nepricepute opresc trecătorii pentru a le arăta enorma și trista diferență dintre primul oraș occidental din răsăritul Europei și ultimul oraș oriental din apusul aceleiași Europă.. Mai știu că voi găsi pe aceiași cunoscuți pe cari i-am lăsat — eu unul fiind printre cei din urmă plecați — aceleași par-

aceasta n'are să împiedece ca să fâlăie și o emblemă comună.

Această emblemă comună are să arate și să spună tuturor, că luptând *împreună*, umăr la umăr cu toții, în deplină armonie și egalitate de datorii și de drepturi, fiecare luptă în acelaș timp pentru interesul de viață al său, și al neamului său.

Este aci loc și îndemn de însuflețire destul. Nouă, Românilor, în tot cazul el ne-ar vorbi în deajuns; în lupte trecute, am știut să dovedim cât și cum am fost în stare să-l înțelegem.

Este, — negreșit că este, — o condițiune, — numai una: Este ca *în adevăr* emblema comună să însemneze interesul comun de viață și de dezvoltare națională a fiecăruia dintre luptătorii chemați sub dânsa. Numai atunci, când o asemenea emblemă *nu* ar însemna acest lucru, — numai atunci ar avea dreptate celalalt grof, groful Andrassy, să spună, că însuflețirea în luptă ar putea să se producă. Însemnează oare pentru maghiar emblema armatei comune nedreptățirea, oprimarea lui națională?... Cutează oare vreunul din grofi să afirme așa ceva? — Groful însă întreabă, dimpotrivă: — „Cutează oare cineva să afirme că nu sunt mulți maghiari cari n'ar urma cu însuflețire steagul armatei comune?...“

Nu l-ar urma cu însuflețire, fiindcă au fost, și sunt încă, orbiți de ațățările grofilor... Mărturisirea, oricum, e prețioasă.

Dar dacă se poate justifica „lipsa de însuflețire“, cu care unii ostași ar putea să urmeze un steag, o emblemă, ce totuși reprezintă ocrotirea tuturor popoarelor adăpostite sub dânsa, — ce ar fi atunci când, după dorința grofului acestuia, ar fi mânăți ostașii sub un așa steag, sub o așa emblemă, care ar reprezenta, dimpotrivă, oprimarea, strivirea popoarelor de dânsa amenințate?...

Punem numai întrebarea, fără a-i mai da răspunsul, — căci cu ajutorul lui Dumnezeu nădăduim, că interes practic, de actualitate, nu va ajunge să dobândească, nici acum, și niciodată.

România

în politica danubiană și balcanică

de René Pinon

Scopul nostru n'a fost să facem aci un studiu, oricât de sumar, despre România contemporană și despre dezvoltarea sa; am voit numai să demonstrăm, că Statul român constituie azi o forță care trebuie bine luată în vedere, dacă voim să înțelegem mișcarea politice danubiane și balcanice. Viitorul Turciei e în mare măsură pendent de atitudinea guvernului dela București. Nici o schimbare importantă nu se va face în Europa orientală fără ca România să nu aibă cuvântul său de zis ori partea sa de luat. Puterile Europei centrale nu ignorează acest lucru; diplomația lor e foarte preocupată a urzi și a desvolta relațiuni bune cu România; ei acreditează la regele Carol ministrii lor cei mai aleși.

E caracteristic a constata, că contele Goluchowski, contele de Aerenthal, marchizul Palavicini, contele Tornielli, prințul Bülow, d. Kiderlen-Waechter, toți au fost odată reprezentanți ai patriei lor la București și aci s'au distins.

Din contră, în ierarhia învechită a „carierii“ franceze, postul dela București e clasă după cutare altele, care sunt de parte de a avea aceeaș însemnătate din punct de vedere al intereselor politice, și dacă ministrul nostru pentru afacerile externe a avut mână norocoasă trimitând la București un prefect, din care a ieșit un diplomat fin, prea adeseori locul acesta a fost încredut la persoane de planul al doilea.

Noi purtăm în relațiile noastre cu această țară latină acea nuanță de sentimentalism, de care nu ne-au lecut atâtea desiluzii; în mijlocul luptei aprige a intereselor, noi pretindem a fi iubiți fără interes, și, celor despre care credem, că ni sunt amici, greu li arătăm, că trec interesele lor înaintea preferințelor noastre.

Incontenabil, relațiile noastre cu România sunt bune; ele însă ar putea fi cu mult mai bune, dacă n'am fi neglijat câteodată a le desvolta, a le cultiva.

Presă și opinia publică franceză face reproș României, că așteaptă sprijin dela Tripla-alianță, că favorizează interesele economice germane, că își comandează tunurile la Krupp, că își dresază armata după maniera prusiană; cât pe aci am fi tentați să considerăm pe frații Români de renegați dela aceea ce numim, cu un cuvânt mare, dar sărac în cuprins, „*solidaritate latină*“. Să fim convinși, că în situația actuală a Europei, chiar și dacă n'ar avea ca rege un Hohenzollern, România ar înclina totuș, pentru interesele sale și chiar din grija sigurității sale, spre direcțiunea, către care se apropie astăzi. România trebuie să trăească, să se desvolte; încadrată între popoarele slave, e necesar să facă front de toate părțile și să caute sprijinitori între popoarele, care au interese conforme cu ale sale.

Germanii, de câțiva ani încoaci, au profitat isteț de legăturile dinastice și politice care unesc țara lor cu România, pentru a desvolta aci comerțul german și „cultura germană“. Sprijinul curții n'a lipsit dela încercările de a germaniza viața socială, literile, ideile; limba germană a făcut oarecare progres în lumea afacerilor; tinerii români se duc în număr mai mare a-și face studiile la universități germane.

Deși sunt aceste simptome alarmante, germanizarea României nu ne pare apropiată, nici chiar probabilă; geniul latin de care e impregnată rassa, se revoltă contra manierelor germanice ce cearcă a i-se impune. Tendința actuală a Românilor e mai mult îndreptată spre *desvoltarea culturii lor naționale*, și pentru a reuși, își vor alege modele la popoarele latine.

Politica și afacerile pot îndrepta spre Berlin bărbații de stat români: primo vivere. Dar „afinitățile elective“ ale neamului rămân latine și franceze: deinde philosophari, fără a vorbi de urmașii vechilor boieri și ai prinților fanarioți, cari vin la noi pentru a „filosofa“ după moda epicuriană, școalele noastre sunt frecventate de un număr mare de studenți români; ei își asimilează ușor metodele noastre, literile, artele, științele noastre. Geniul românesc e atât de aproape înrudit cu al nostru, că între scriitorii contemporani, cari manuiază

tide de aperitiv, aceleași surisuri de ocazie și aceleași convenționale și probe de salutări de dragoste sinceră și durabilă. Pe orizontul literar nu voi găsi nici o nouă stea apărută, dat fiind directă legătură ce există între căldura excesivă și stagnarea literară, iar la *Terasă* sau la *Imperial*, mai sigur decât pentru ori care alt lucru, voi găsi aceleași figuri, parte luminate de aureola zilelor de mâine, parte chinuite de teama eventualelor dezastre... Și *splendida generație* o voi găsi-o neclintită, tronind la o statuie de bronz în mijlocul unui cimitir de statui de lut.

Și iată pentru ce revederea Bucureștilor nu-mi dă cătuși de puțin emoțiile acelei mișcătoare și romantice revederi, pe care mulți dintre Bucureștenii noștri o afectează conform prescripțiilor din codul prefectului voiajor.

Psihologia celui care se întoarce.

De cele mai multeori, psihologia celui care se întoarce, este aproape la fel cu a celui care pleacă într'un lung voiaj pe mare.

Te imbarci cu temerea de a nu te mai întoarce și debarci cu regretul de a nu fi putut întârzia pe drum încă o zi, o lună, un an chiar...

Între unii și alții nu există decât o singură diferență: intensitatea de emoție a celor dintâi, care, după cum se poate ușor observa, a făcut din cele mai vechi timpuri, ca omul călătorit

pe mare, să capete o superioritate frapantă asupra celuide nu s'a mulțumit decât să privească și să admire de pe mal, mănunchiul acesta de viață omenească care își pune ziua de mâine sub ocrotirea valurilor, vânturilor și stelelor!...

Nimic mai poetic decât a pleca. Nimic mai prozaic decât a te întoarce!...

Când pleci, ai grije totdeauna de a-ți pune într'un colțuleț de bagaj sufletesc și aceea temeră vagă de necunoscutul în brațele căruia te aventurezi, fie într'o cabină de vapor, fie într'un compartiment de drum de fier.

Cu cât călătorești mai mult, cu atât necunoscutul te îmbată de parfumul noilor apropiate surprine. Oamenii îți par alții, orașele altele, copacii mai verzi, cerul mai albastru, și așa mai departe... Ceeace vezi, ceeace auzi, ceeace pipăi, îți par ecouri tot mai îndepărtate ale unei lumi, pe care închipuindu-ți-o într'un fel, îți dai seama că nu poate fi decât totdeauna într'altfel de cum ți-ar fi plăcut ție s'o crezi... Și lumea asta nouă, îți fuge din fața ochilor, cu repeziciunea unui apus de soare tomatic.

A fost frumos... Este încă frumos...

Se poate. Frumosul însă dispare pe minută ce necunoscutul se dizolvă în ucigătoarea stare pe loc.

A pleca, înseamnă a merge înainte, tot înainte.

A te întoarce, de cele mai multe ori, înseamnă chiar a sta și pe loc.

Și iată pentru ce numai lungile absențe produc vederi emoționante.

De ce?... E acelaș necunoscut ce se lasă pe nesimțite între cei plecați și cei rămași. Și în cazul acesta, a te întoarce, de cele mai multe ori înseamnă a pleca din nou!...

Qui part trop tot, revient trop tard!...

Să sperăm că de data asta, Bucureșteanul fugar, sosește la timp — la timp ca și Englezul din „Ocolul pământului“.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6, d. a

cu cea mai perfectă eleganță rafinată limba franceză, mulți sunt de origine ori de naționalitate română. Perdută în mijlocul Slavilor orientali, amenințată în individualitatea sa națională prin curentul german al cărui pionieri sunt Ovreii, (legile rezistă energic aflului lor), pasionată de dorința de a-și păstra individualitatea, cum nu s'ar alipi România cu întreg focul credinței în destinul său, către cultura latină? În loc de a o îndemna, noi am fost ceice la Congresul dela Berlin cu ajutorul lui Bismarck am cerut naturalizarea Ovreilor din România, cari vorbesc nemțește pe acest pământ latin și cari sunt cei mai activi propagatori ai germanismului.

În toate domeniile, cum văzurăm, tendința României actuale este de a nu fi avizată la nimeni și de a nu munci decât în interesul propriu. Aceasta e deocamdată numai tendință, suntem însă datori a o favoriza de câteori ni-se dă ocaziune. Tronul însuș nu va aparține totdeauna unui prinț, pe care întregă tinerețea sa, amintirile și afecțiunile sale îl leagă atât de strâns către casa de Prusia și care a fost căpitan de dragoni prusiaci. Prin forța lucrurilor și a timpului, dinastia se va romaniza tot mai mult, identificându-se cu națiunea. Mediul politic, în care evoluează România, se poate transforma, doară chiar mai iute decât se așteaptă, și prin aceea interesele sale pot fi radical modificate, dar cultura, sufletul național al Românilor rămâne în veci latin.

Franța trebuie să înțeleagă acest lucru. Mai este timp pentru noi a munci, în România și în întreg Orientul, ca să menținem supremația limbii și civilizațiunii noastre. Ne plângem că suntem învinși, de ce dezertăm însă de pe câmpul de luptă? Din punct de vedere economic, nu ne interesăm de România: capitalele noastre iau numai o parte infimă la magnifică sa dezvoltare industrială și comercială; agenții noștri nu se duc să prezinte mărfurile noastre și acelea firește sunt ușor înlocuite prin produse germane; firmele franceze se lasă reprezentate prin Germani; comerțul nostru cu România a scăzut la o cifră minimală. *)

Cărțile noastre, produsele noastre intelectuale sunt încă în mare măsură cele mai căutate, aristocrația română vorbește franceza ca limba sa maternă; dar, clase

*) Noi vindem mărfuri României pentru 23 milioane de franci (1909), iar Germania pentru 124 milioane. Înainte cu 30 ani, Francezii vindeau pentru 35 milioane, Germanii pentru cinci; la Iași erau 22 magazine franceze, a rămas una singură. Imprumuturile de care are lipsă România se fac toate la băncile germane. Înaintea noastră, Germanii au știut recunoaște că creditul României e bun și au devenit furnizorii ei de capital. La 1899, guvernul român a cercat a face un împrumut la Paris; condițiile ce i s'au pus, i s'au părut dovedind o neîncredere injustă față de o țară care a plătit totdeauna bine. Imprumutul s'a acoperit la Berlin și financiarii francezi n'au consimțit a participa decât pretinzând că o jurisdicțiune specială de arbitraj să fie constituită pentru a judeca afacerea întreprinzătorului Hallier care a început, apoi a abandonat lucrările portului Constanța. Aventura aceasta apasă și acum relațiunile noastre economice cu România, supărătoasă cum a fost, ea totuși era mai puțin gravă și a reclamat mai mici jertfe dela Români decât falimentarea lui Stroussberg, întreprinzătorul german al căilor ferate române.

nouii încep a se ridica, a se îmbogăți, și aspiră la o cultură mai dezvoltată: pentru acestea ar trebui să organizăm învățământul limbii franceze și să cultivăm gustul literaturii și artei noastre.

Oamenii noi care se înalță astăzi în rangul prim, sunt patrioți și naționaliști; ei se feresc de influențele străine și tind la emanciparea interioară și exterioară a țării lor. Dacă știm înțelege aspirațiunile lor, ele pot fi foarte favorabile pentru dezvoltarea relațiunilor amicale între cele două țări, căci în România singură cultura franceză, nu poate da, în nici un caz, motiv de îngrijorare naționalismului celui mai intransigent nici nu poate servi de pretext la nici o influență politică indirectă. „Franța ar face o greșală mare, zicea dl A. D. Xenopol în unul din cursurile ce a profesat în 1908 la Collège de France, dacă și-ar înstrăina inima și spiritul unui popor ce i-a fost atașat prin tradiția veacurilor“.

Fără a ne preocupa de alianțele ori de convențiunile, care România le judecă necesare pentru siguranța sa, fără a ne amesteca în afacerile sale interne, să căutăm deci a așeza simpatiile reciproce ale celor două națiuni deasupra fluctuațiilor politice, și să rămânem pentru această colonie latină pierdută în Orientul slav, sora mai mare menită a-i aminti și a-i ajuta să susțină demnitatea eminentă a acestei ginte latine cântate de doi poeți mari: Mistral al nostru și Vasile Alexandri al Românilor.

In jurul colonizărilor

II.

În continuarea vorbirii sale fostul secretar de stat Mezössy Béla amintește încercările lui Basta și ale lui Kolonics, fără rezultat, de a germaniza Ardealul și țara, căci tocmai coloniștii germani au devenit fii credincioși patriei maghiare; (Șvabii de azi N. A.); în simțiminte, în felul de a cugeta s'au contopit cu maghiarii: „și nu mi-ași putea închipui o situație așa de tristă, ca ei să devină periculoși cândva acestui stat maghiar, care i-a primit și în care trăiesc în liniște și bunăstare. *Cu frații germani n'avem năcaz!* Cultura, școlirea mai bună își va aduce roadele. Și cred, că în sânul lor *agitatorii* nu vor afla teren binecuvântat“ (aviz tinerilor naționaliști germani din Bănat și... Societății pentru conservarea elementului german în Ungarie: Verein für Erhaltung des Deutschtums in Ungarn. N. A.)

Cu atât mai mare e primejdia în Ardeal, față cu acea parte a româniei, care nu voește să se împretinească cu idea statului național maghiar. Dacă aici guvernul, societatea, nu va grăbi în oara ultimă cu o politică de proprietate conștie, tare pentru întărirea maghiarimei, care se mai află, pentru creierea de inzule noi de popor maghiar, *nu va trece o jumătate de veac și Ardealul va fi încetat a mai fi bastionul de apărare a maghiarimei și columna cea mai sigură a independenței statului se va prăbuși*“...

Se provoacă la Prusia, care cheltuește milioane și milioane, ba face uz și de mijloace de expropriare, pentru ca și în Posen să asigure cu foc și fier supremația elementului german. „*Prusia vrea să iee, ce e a Polonilor. Noi vrem să*

menținem aceea, ce e a maghiarilor și unde se dă ocaziune să recâștigăm pe cale pacinică pământul strămoșesc, care l-au lăsat să le lunece cu ușurință din mâni. Noi nu atacăm, noi ne apărăm... Cel din urmă gândac încă cearcă să se apere, când umblă să-l nimicească. Și să ținem minte, că întreg Ardealul îl cuprinde activitatea conștientă a institutelor de bani românești puternic încheiate, și aceasta încă e o cauză, că zi de zi pierdem terenul“.

Se plânge apoi, că băncile mari ungurești nu servesc scopuri naționale și nici în cercurile sociale bogate nu e dezvoltat simțul acela și gândul bun ca moșiile nemeșesti din Ardeal să fie păstrate pe seama maghiarimei. Ia apoi la răspăr guvernul deacum, că în ultimii doi ani n'ar fi cumpărat nici un domeniu nou în Ardeal și că n'a continuat opera colonizărilor începute, (cu toate că guvernul trecut a câștigat și aprobarea prealabilă a Maj. Sale pentru proiectul său de colonizare). În chestia asta n'are să se teamă guvernul de nici o opoziție, dincontră va căpăta sprijinul tuturor.

În felul acesta a decurs adunarea, agitându-se mult chestia colonizărilor, accelerând astfel noua lege de colonizare, care a fost prezentată deja dietei și a cărei desbatere va urma — cred — imediat după proiectele militare, de nu cumva vor urma complicații mai grave și neprevăzute.

Tot din adunarea generală a societății „M. G.“ e vrednic de amintit faptul, că unul dintre oratori — un deputat ales în cerc șvăbesc din sudul Ungariei, a atins și alte coarde mai gingașe, cari nu vor fi fost ascultate cu aceeași plăcere din partea patrioților, dar cari nu stau departe de adevăr. Astfel între altele a zis: „Întreb aici, că înțelepții națiunii nu așteaptă și nu se tem de disolvarea unității naționale din partea celorlora, cari în decurs de 30 ani cu împingerea înainte a industriei, speculației, cu un cuvânt a intereselor mercantile au ajuns, că acțiunile fiecărei întreprinderi amărâte s'au ridicat dela 200 Cor. la 200 fl. și pe lângă aceea au împărțit dividendă de 30—40 procente? Și tot atunci 60 procente a producătorilor unguri s'au îndatorat, 25 procente au emigrat, locul cărora l'au ocupat elemente străine! (Din Galiția? N. A.) Aici nu temeți unitatea națiunii maghiare?“

Grele cuvinte și adevărate. (Actorii, de cari e vorba aici, nu ar putea oare să fie schimbați în vre'o provincie oarecare departe de America și să rămână nealterat înțelesul cuvintelor de mai sus?!

Așa lucră Ungurii și agită pentru o cauză nedreaptă! Și noi la toate acestea ce facem? Vom sta cu mâinile în sân, eventual vom protesta cu tărie în contra noiei fărădelegi, și atâta tot? Ori doară având deviza: „*Prin noi înși-ne*“ ne vom pune pe lucru până nu e prea târziu, ne vom ajuta noi pe noi, neașteptând mană din cer, ca Jidani în pustie, sau speranțe deșarte dela Burgui încă prea departe dela noi? Hotărît: pe lucru.

Adversarii noștri recurg la mijloacele cele mai neonest, voind să ne răpună cu orice preț. Vreau să ne răpească avutul nostru sub masca fățarnică a apărării dreptului lor, vreau să ne despoiască de moșia noastră, după ce de ani de zile atentează la limba și legea noastră. Și dacă până acum nu le-a succes să ne umilească, avem de a o mulțumi faptului, că ne-am afirmat cu tărie știindu-ne asigurați și întăriți pe moșioara noastră. Asta au cunoscut-o și ei, și acum aici cearcă să ne slăbească. Dacă nu ne vom nizuși să le contrabalansăm acțiunea, vor cădea de astădată asupra noastră cu greutatea tuturor încercărilor diabolicești de până acum. Să nune amăgim cu gândul, că de ex. încercările de colonizare de până acum s'ar fi sfârșit toate cu fiasco. Cu aceasta dăm numai loc încrederii noastre neintemeiate și ne închidem cu voia ochii dinaintea primejdiei.

Mijlocește bani

**pe ipotecă, amortisare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
:: cele mai favorabile ::**

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca nr. 8.

□ Casă proprie lângă filiala poștală □

Dimpotrivă nu se poate arăta deprimarea generală a sâtenilor și numai în cazul, când nu le-a succes cuprinderea vreunei moșii străine, delăturați fiind prin banii — îndoiți de mulți — ai statului, care va aduce Ciangăi. Știu cazuri concrete.

Dar apoi când de fapt se și colonizează străini aduși de vânturi, îndrăzneți, obraznici, mândri față de băștinașii preterați, cari înghit în tăcere: „Totuși nu putem noi face nimica măi! Aici ei is domni!”

...E învederată tendința lor mai ales de a uni — prin colonizări pe Săcuii, — a căror ramură se întinde până la Oșorheiu — cu brațul unghurimei, ce se împinge către Cluj — prin linia Ludoș, Turda-Trăscău, Cluj, căci tocmai aici e mai subțire și firul românismului și astfel să ne rupă în două trunchiuri: nordic slab și sudic...

Din orice punct de vedere am privi însă chestia colonizărilor, pentru noi e o primejdie destul de mare și un motiv mai mult pentru a ne pune din vreme pe lucru.

Avem lipsă — față cu colonizările — de o organizație cât mai extinsă pe teren economic, să îngrădim satele noastre cu o rețea de tovarășii, reuniuni; să le vorbim în fapte prin asigurări, unelte economice, semănături, altoi, societăți de consumuri, tovarășii ocazionale, iar nu numai la ocaziuni solemne cu prilejul vreunei adunări generale, să le vorbim în termeni și mai generali despre trebuința de a lucra mai rațional pământul, ori despre părăsirea nu știu a căror credințe superstițioase.

Chestia organizării noastre economice, — centralizate — trebuie ținută continuu la suprafață, desbătută cât mai mult, cu un cuvânt agitație *continuu* în foile noastre și în întreaga viață publică: să fim cuprinși de ideea asta precum sunt cuprinși de pildă Ungurii de ideea statului național maghiar, și atunci — vorbele fiind urmate de fapte — nu ne vom teme de adversari să vină măcar cu toate puterile iadului împotriva noastră.

Deci ținta politicii noastre să fie: prin o organizație economică cu sistem să ne păstrăm avutul nostru și să-l înmulțim, căci numai așa vom putea deveni o nație puternică și respectată. Vreți pildă: Bohemii, cari țin în șach politica întregului imperiu austriac. Și până când vom vedea o acțiune mai întinsă a băncilor noastre în direcția asta după cum au și promis — ne pare bine văzând, că se adună câte un mănunchiu de oameni din cei mai buni, cari îi avem, cu gândul să promoveze — pe calea întovărășirilor — starea economilor noștri. Cu dragoste și încredere amintim la locul asta — afară de reuniunea sibiiană, cea dela Orăștie (de vite) „Agricola” din Hunedoara și „Mugurul” din Ibașfalău mai ales noua societate dela Blaj: „Plugarul”, în frunte cu iubitul nostru dr. Iuliu Maniu.

Cum am zis, să ne întărim din și cu puterile noastre proprii, neașteptând nici un ajutor dela străini, și atunci vom putea aștepta liniștiți noile evenimente.

Bine a zis autorul articolului de fond: „Puncte de vedere” nr. 153. „Politica lor nu e de convins, ci de învins”. Da! Să ne convingem pe noi și îi vom învinge cu siguranță pe ei. Atât! Cei chemați să-și spună cuvântul.

„Veghe”.

„Finis Hungariae!” In „Pesti Hirlep” de astăzi a apărut un articol semnat de dr. Gustav Csányi, în care articol numitul patriot cu multă durere constată, că Ungaria, pământul unguresc, și Ungurii se prăpădesc. Iată ce scrie patriotul îndurerat:

„Guvernul și partidele politice (ungurești. N. R.) nu voesc să vadă, că în vreme ce ei să războiesc în jurul proiectelor militare și a sufragiului universal, forța economică și culturală a țării decade, poporul unguresc, susținătorul statului încontinuu se prăpădește, iar elementele dușmane Ungurilor cu o iuțeală tot mai crescândă se fac stăpâne peste pământul unguresc. Și pentru împiedecarea acestei pustiri dușmănoase nu se face nimic...

Ungurii, cari locuiesc printre naționalități nu mai cutează nici să se miște, și așa zicând, înfiorați își așteaptă nimicirea existenței economice și a vieții prin masele naționalităților ațâțate de agitatorii lăsați în largul lor. Statul

ungar nu mai are nici o autoritate. Agitația decurge liber, purtarea demonstrativă a culorilor statului străin e permisă, de oarece guvernul a dat ordin autorităților ungurești, ca nu cumva să calce pe bătăturile fraților Valahi!

Cetățeni străini vin în țara noastră, și ne împiedecați de nimeni propagă idealurile „țării mame”, iar statul cu autoritatea sa iarăș se ascunde, și nici nu cutează a se arăta, ca nu cumva să ni-se spună, că suntem o țară brutală. In România instrucția Ciangăilor înrolați în armata română se începe cu aceea, că caporalul român în prezența ofițerului îi scoate un ochiu soldatului Ciangău. De aceea în satele Ciangăilor din România tot al doilea om e orb de un ochiu. Iar guvernul unguresc și ministrul de externe, străin de noi, deși au cunoștință despre astfel de cazuri și proceduri, totuși nu fac nici un pas în interesul Ciangăilor. Insa României îi este permis să-și ridice glasul și să protesteze în interesul Românilor „apăsați” din Ungaria.

Ungurilor din România nici chiar celor din satele curate ungurești nu li-se permite să aibă preot ungur, să vorbească ungurește pe stradă, ori în biserici să se roage și să cânte ungurește. Ba sunt pedepsiți greu chiar și aceia, despre cari află, că acasă, în cercul familiar, vorbesc între ei ungurește. La noi, în ținuturile locuite de naționalități e bătut acela, care cutează să vorbească ungurește, și acela care cutează să spună, că el e Ungur. In satele românești flăcăii români smulg din pletele fetelor de Ungur, chiar și tricolorul unguresc. Și toate acestea fetele noastre trebuie să le sufere în tăcere, pentru că zadarnic ar cere sprijinul și autoritatea neexistentă a statului ungar.

Dincolo de Dealul Craiului băncile românești încontinuu cumpără proprietățile ungurești, fără ca guvernul unguresc să se cugete la împiedecarea acestei mari primejdii. Pentru că banca agrară, numită altcum „ultraistică”, de bună seamă nu va lucra în direcțiune națională.

Guvernul actual s'a abătut definitiv din calea politicii de maghiarizare în stil mare, însemnată în proiectul de colonizări și în politica de posesiune din Tatra a lui Darányi.

...O mare parte a hotarului din Nordul Ungariei a ajuns în mâni străine, iar acțiunea de subminare decurge străduitor, ca mâinile acelea străine să cuprindă tot mai multe proprietăți în Tatra...

Iată, cât de tristă este situația Ungurilor sub guvernul actual!

Nu este oare îndreptățită cererea, ca partidele opoziționale și elementele patriotice a partidului guvernamental să-și ia timp, până nu e încă târziu, pentru discutarea acestor chestii?...

Întreg articolul îndureratului patriot, cum vedeți, conține minciuni din cele mai obraznice. Ei ne sărăcesc, umplu cu noi pușcăriile Statului, ba ne și omoară, și tot ei strigă că-i batem, îi batjocorim, le luăm averile, și că, vezi Doamne, de ciudă, România le scoate Ciangăilor ochii. Pe d-rul Csányi, așa se vede, l-au apucat ferbințeli grozave.

Serbările ligei culturale. In zilele de 28 August (Duminecă), 29 (Tăierea cap. Sf. Ioan) și 30 (luarea Griviței) vor avea loc în parcul Carol I dela Filaret grandioase serbări populare date de Liga pentru unitatea culturală a tuturor Românilor.

Pregătirile au început de multă vreme și acum se lucrează cu activitate pentru un succes cât mai strălucit, așa ca publicul să se poată bucura timp de 3 zile de cele mai alese și mai variate distracții.

D. B. St. Delavrancea, ministrul lucrărilor publice, apreciind însemnătatea acestor extraordinare serbări a binevoit să acorde o reducere de 75 la sută pe C. F. R. din oricare punct al țării, astfel ca toată lumea să poată lua parte la ele. E un avantaj absolut excepțional. Vor veni la ele și Românii de peste hotare.

Intrarea la serbări revine gratuit, căci se face în schimbul cumpărării unui bilet din loteria Ligei (un leu).

Intre punctele cari vor compune programul serbărilor, amintim:

1. Sboruri cu aeroplan; 2. Expoziție de costume naționale și concurs de costume naționale din toate ținuturile locuite de Români (cu premii); 3. Doine cântate din caval de ciobani

din Vrancea; 4. Mare tombolă cu toate numerile câștigătoare; 5. Cinematograf special; 6. Ruletă și cășori; 7. Călușei și dulap; 8. Serenade venețiene și coruri pe lac; 9. Muzici militare; 10. Bal popular cu diferite surprize; 11. Bătaie cu flori, serpentine și confetti; 12. Dansuri și hore naționale; 13. Water-chute; 14. Curse de biciclete și automobile; 15. Premii de frumusețe și postă; 16. Lupte de box, exerciții la bare și jocuri gimnastice; 17. Artificii și rachete; 18. Piese teatrale la arenele romane; 19. Iulian; 20. Asaltul dela Grivița (30 August), etc. etc.

Programul special a fiecărei zile se va anunța la timp.

Inceputul serbărilor va fi la ora 10 dim. și se vor ține până la 2 noaptea.

Tramvaiele vor fi la dispoziția publicului în tot timpul.

Se prevede de pe acum afluența ce va fi, iar succesul serbărilor va fi la înălțimea așteptărei tuturor.

Gross-Österreich despre rolul părintelui dr. V. Lucaciu la Congresul rasselor din Londra scrie următoarele:

„Rar străbate în străinătate și numai o rară a adevărului despre starea lucrurilor din Ungaria. Nu înzădar se îngrijește de aceasta administrația poștei maghiare, și poliția dela graniți.

Dar s'a aflat un bărbat din Ungaria, care Englezilor și tuturor acelor savanți, — cari au luat parte la acel mare Congres, — lumii întregi a arătat marea însemnătate a chestiei naționalităților din Ungaria și în special a Românilor.

După concepția Maghiarilor și a ziarelor liberale vieneze subvenționate din Ungaria, naționalități nu există, și acei savanți nu puțin s'or fi surprins, când dr. Lucaciu — acel luptător neobosit al Românilor naționalicește neîndreptățiți — a declarat, că în statul aparent național a lui Tisza locuiesc aproape 4 mil. Români, uniți cu ceilalți 12 mil. de frați din Bucovina, Basarabia și România, prin legăturile indisolubile ale culturai.

Nu puțin se vor întreba, cum se poate, ca acest popor tare să fie abia cunoscut Europei, pentru că acest popor cauzează diplomaților numai atâta gând. Și ei au ascultat surprinși, când declara dr. Lucaciu, că acest popor este un element distins al păcii, al liniștei și al ordinii, un popor, care, ca nu un al doilea din Europa, își iubește domnitorul, respectează legile țării, un popor cult și pe lângă toate acestea silit a geme, special în Ungaria, în jugul politicii național-șoviniste a statului.

Drului Lucaciu i-se cuvine mulțumită deosebită pentru lucrarea bărbătească — deși nu o pretinde.

Doar i-a fost viața întreagă un șir de jertfe aduse pe altarul națiunii sale, fără să aștepte recunoștință, mulțumită. El își împlinesc numai datorința, și atât îi ajunge. Dar e timpul ca numele acestui politician atât de persecutat, al acestui bărbat, — care o viață întreagă a lucrat la educarea poporului său în iubire pentru pământul patriei, în particularitatea sa națională, în alipirea la dinastie — în toate părțile și nu pe urmă în Viena să fie numit pe cum se cuvine.”

Consiliu de miniștri. Ieri după amiază la orele cinci în palatul ministerial din Buda a avut loc un consiliu de miniștri sub președinția prim-ministrului contele Khuen-Héderváry. Consiliul s'a ocupat cu chestii curente, dar a discutat mult și chestia demisiei ministrului comun de războiu precum și chestia importului de carne din Argentina.

Pacificarea Albaniei. „Fremdenblatt” scrie: „Pacificarea provinciei Malisoriilor este un episod din modernizarea Turciei care s'a încheiat în mod fericit pentru relațiunile ulterioare dintre Turcia și elementul albanez atât de important pentru pozițiunea imperiului otoman.

Ordinea odată restabilită în munții Albaniei, guvernul otoman va putea pași în mod liniștit la terminarea operei de conciliațiune începută actualmente cu prudență și de importanța căreia Turcia este pe deplin convinsă pentru puternica structură a imperiului.

Terminarea cu bine a conflictului a fost favorizată și de o anunită solidaritate superioară a puterilor față de recente evenimente. Această r-

monie între guvernele europene s'a manifestat și în atitudinea avută față de Muntenegru care s'a găsit într-o situație dificilă și al cărui rege a sfârșit prin a ține seamă de sfaturile împăciuitoare ce i s'au de din toate puterile.

Dacă Turcia, care nu poate fi în deajuns felițată pentru soluțiunea ultimelor dificultăți, va continua să pășească pe calea conciliațiunii prudente, ea nu va face decât a prinde noi puteri printr-o atare politică.

*

Pauză în tratativele pentru Maroc. De vr'o câteva zile a dispărut rubrica din ziare destinată tratativilor referitoare la Maroc.

Motivul este, că asupra convorbirilor de Miercuri, cari nu sunt importante, nu s'a dat nici un fel de comunicat, până ce nu vor fi consultate guvernele celor două state. Se desmint știrile, că între Caillaux și ministrul de Selves s'ar fi ivit neînțelegeri cu privire la convorbiri.

Regele Alfonso al Spaniei se va reîntoarce zilele acestea în Spania. Prim-ministrul Canalejas se va prezenta îndată la el în audiență și-i va raporta asupra conflictului, întrucât privește și interesele spaniole.

În cercurile politice e așteptată cu multă nerăbdare această audiență, căci toți sunt curioși de impresia ce a făcut-o asupra regelui tratativele din urmă între Franța și Germania în această privință.

Votări nominale și interpelații

Ședința Camerei.

Budapesta, 12 August.

Astăzi întreagă ședința a trecut cu votări nominale și cu interpelații. După verificarea protocolului ședinței trecute președintele anunță cererile de concediu a deputaților Tóth, Kelemen și Désy.

Asupra lor se va vota în ședința viitoare. Președintele prezintă apoi rugarea circumscriptiei a VIII-a din Budapesta, a orașelor Brașov și Kezdivásárhely în chestia luării proiectelor militare dela ordinea zilei.

Pentru azi au fost însemnate următoarele interpelații:

N. Vádszonyi în chestia ordonațiunii ministrului de culte în contra asociației regnicolare a învățătorilor;

P. Jaczkó în chestia ajutorării economilor dela Érmellék;

I. Györfly în chestia căderii ministrului de război Schönaich;

L. Beck în chestia ajutorării actorilor din Szombathely.

După acestea au urmat apoi mai multe votări nominale rămase din ședința trecută.

În săptămâna viitoare Camera va ținea numai două ședințe: Mercuri și Joi.

CORESPONDENȚE

DIN AUSTRIA

SCRISORI DIN VIENA

Proiectul reformelor militare. Infrățirea ceho-slavonă. Decadența parlamentarismului.

Ca întotdeauna, astfel și acum privirile cercurilor politice din Austria sunt îndreptate spre Pesta. Toți sunt de credința că dela desvoltarea situației politice din Ungaria atârână în mare parte și cea din Austria. Dacă obstrucția din Ungaria va dura încă multă vreme și va trăgâna în chipul acesta votarea proiectelor militare, nici în Austria nu va ajunge în curând la ordinea zilei acest proiect. Un lucru e însă sigur, că cu cât mai lung va dura obstrucția, cu atât mai mult se va întări convingerea celor din Austria, că în Ungaria trebuie introdus mai întâiu sufragiul universal, egal și secret și numai după aceea se vor putea rezolva problemele, ce privesc raporturile comune dintre cele două state.

De altă parte sunt îngrijați pentru trăgânarea proiectelor militare dată fiind situația critică

din Balcani. În Austria proiectele militare vor fi votate cu siguranță sub anumite condiții de toate partidele afară de socialdemocrați. Aceste condiții vor fi, ca Maghiarilor să nu li se facă nici o concesie. Ziarul slav „Narodni Noviny“ a publicat dăunâzi declarațiile lui Kramarz, șeful Cehilor tineri, a lui Rybar, șeful partidului slav și ale lui Levicky, șeful Rutenilor, cari toți vestesc cea mai strașnică luptă contra concesiilor maghiare, de-arându-se pentru lupta în rând cu frații lor slavi din Ungaria contra maghiarizării. De altfel intimitatea dintre Cehi și Slavii din Ungaria devine tot mai mare, cum s'a văzut aceasta și la Luhatschowitz (Moravia), unde s'au discutat toate chestiile economice și naționale dintre Cehi și Slovaci. E mare numărul acelor, cari doresc prefacerea Monarhiei pe baza principiului de autonomie națională, prin ceeace sperează unirea tuturor Slavilor din Monarhie.

Dreptul public boem devine tot mai mult un postulat teoretic, pe care îl susțin mai mult pentru asigurarea parității față de dreptul public maghiar. În timpul din urmă mulți dintre luptătorii cehi au fost hotărâți să acoarde Germanilor autonomie, dacă li se asigură în schimb, că aceștia le vor da tot sprijinul întru eluptarea autonomiei lor de stat.

Nu este exclus, ca chiar față de Ungaria, și față de situația Slavilor și Germanilor de aici, să se ajungă la toamnă la un modus vivendi între cele două popoare. Nu numai chestia naționalităților din Austria, dar și a celor din Ungaria preocupă mult cercurile politice din Austria, într-o măsură mai mare decât se poate aceasta deduce din coloanele presei zilnice. Mult interes deșteaptă apropiatul congres al naționalităților din Ungaria, despre care se susține, că guvernul Khuen nu-l va interzice, dacă peste tot în acel timp guvernul se va mai afla la putere. Deși nici guvernul Gautsch nu are vr'o poziție prea ușoară, totuși ea se va îmbunătăți binișor pe toamnă, având toate șansele de a putea înjgheba o majoritate pentru trebuințele de stat mai urgente mai ales după ce se va întregi cabinetul definitiv. Discompunerea crescândă a partidului socialdemocrat și a celorlalte partide burgheze din Austria, întăresc tot mai mult poziția în afară de partide a guvernului Gautsch. Procesul de fărâmițare s'a ivit atât în sânul partidului ceh cât și a celorlalte partide. Sunt temeri, că partidul creștin social va fi eventual înfrânt și la alegerile comunale din primăvară.

Peste tot domnește un haos, care trece mai târziu și în viața parlamentară. Urmarea va fi, că aceasta va pierde tot mai mult din prestigiul său, iar influința Coroanei va crește tot mereu.

Correspondent.

Gronica femenină.

Educația fetelor

— Cugetări de John Ruskin —

Nu crede, că poți face simpatică și vrednică de iubit o fată, dacă n'o faci fericită.

Nu poți impune nici un fel de silă firei fetelor bune, nu le poți opune nici o stavilă pornirilor naturale de sentiment și inteligență, fără ca păcatul să rămână scris pentru totdeauna pe figura lor, c'o asprime cu atât mai dureroasă, cu cât sila și piedicile răpesc ochilor strălucirea și frunții curate farmecul.

*

Deplina drăgălășie a unui chip femeesc, poate să consistă numai în acea sublimă liniște, care se întemeiază pe amintirea anilor fericți și folositori, plini de suvenir dulci, precum și-n senina, modesta naivitate de copil, legată de această liniște.

*

Trebuie să cultivăm mai întâiu corpul femeii, apoi — în măsura forțelor ei fizice — să-i îmbogățim spiritul cu toată știința și toate gândurile, cari pot întări sentimentele ei de dreptate și fireasca ei pornire de dragoste.

Ar trebui să se dea fetelor toate cunoștințele, cari le pun în situația de a înțelege și de a sprijini munca bărbatului. Totuși n'ar trebui să li-se dea aceste cunoștinți drept știință, par'că

scopul ar fi, ca fetele să știe carte, iar nu să simtă și să judece.

N'are nici o însemnătate faptul, că fetele cunosc mai multe limbi sau numai una; dar este de cea mai mare însemnătate, ca ele să fie 'n stare a se arăta prietenoase față de străini și a pricepe dulceața graiului lor. N'are importanță pentru valoarea și demnitatea fetelor să cunoască știința cutare ori cutare, dar e de cea mai mare importanță să fie deprinse prin educație a cugeta sănătos, a pricepe senzul, fatalitatea și frumusețea legilor naturii și a înainta cel puțin pe cărarea unei științi, până-n pragul acelei văi pline de amar a umilinței, unde se coboară cei mai înțelepți și cei mai bravi bărbați, mărturisind că sunt mereu copii, cari adună pietricele pe fărâmul nesfârșitului.

Puțin importă faptul, câte orașe, câte date istorice și nume ilustre cunosc fetele; obiectul educației nu poate fi să facă din femei dicționare. Dar este profund necesar, ca ele să fie învățate a pătrunde cu întreaga lor personalitate cărțile de istorie pe cari le citesc, a zugrăvi cu fantazia lor strălucită evenimentele trecutului, a pricepe cu finul lor instinct împrejurările emoționante și dramatice, pe cari istoricul le întunecă prea adeseori prin concluziunile sale și le desparte prin sistematizarea sa.

Citind istoria, fetele trebuie să dea de urma dreptății ascunse a răsplătirii dumnezeiești și să găsească prin întunec firele fatale ale țesăturii de foc ce leagă păcatul de răsplată.

Dar, mai presus de toate, fetele trebuie să fie învățate a-și închide hotarele simțirii lor asupra istoriei, care se țese, pecând ele trăesc în pace și liniște, și asupra mării nefericiri a contemporanilor, cari — dacă femeile ar plânge-o cu adevărat — nu s'ar mai întoarce niciodată. Ele trebuie să se deprindă a-și închipui, ce fel de efect ar face asupra sufletului și purtării lor, dacă zilnic ar asista la suferințele acele cari nu sunt mai puțin reale din cauză că trec neobservate de privirile femeii.

Femeile trebuie să învețe a pricepe, câtă nimicinicie este'n mica lume, în care trăiesc și iubesc ele, față de lumea, în care trăiește și iubeste Dumnezeu. Ele trebuie să învețe, în chip sărbătorec, a-și da osteneala ca gândurile lor cucernice să nu fie mai slabe, rugăciunile lor mai palide pentru mulțimea celor ce trăiesc pe lumea asta, ca pentru bărbații și copiii lor proprii. Cu aceeaș evlavie să se roage pentru mântuirea din durere a mulțimei celor ce n'au pe nimenea să-i iubească, — pentru mântuirea din durere a tuturor celor ce sunt apăsați și suferi.

*

Eu cred, că n'a trăit o viață adevărată omul, care n'a fost îndreptat de dragostea unei femei, n'a fost întărit de curajul ei, n'a fost condus de înțelepciunea sufletului ei.

*

Este fatal ca femeile cele mai bune să le cunoști mai greu. De obicei le cunoști după fericirea bărbaților și după noblețea copiilor lor. Streinul de-abia le poate simți valoarea, el n'o poate pricepe lămurit; uneori, astfel de femei sunt cu totul desarmate și sfioase în afară de câminul lor.

*

Scopul oricărei educații sănătoase a femeii este s'o înviți a-și iubi câminul mai mult ca orișice pe lume. Ea ar trebui să-l părăsească tot atât de rar, precum, regina își părăsește țara; și numai între pereții albi ai câminului ar trebui să se simtă cu totul mulțumită.

*

Iată deosebirea între educația unei fete și aceea a unui băiat: Poți să ciopești pe un băiat cu dalta ca pe o stâncă sau, dacă-i soiu mai bun, poți să-l bați cu ciocanul, ca pe-o bucată de bronz. Dar pe fată n'o poți forma nici cu ciocanul. Ea crește ca o floare, — vestejește fără de soare; se ofilește ca floarea de narcis, dacă nu-i dai destul aer; cade și-și necinstește capul în țărână, dacă o lași fără de sprijin în unele clipe ale vieții ei; dar n'o poți înlănțui; ea trebuie să meargă pe drumul ei, spre a se putea desvolta și trebuie să i-se lase toată libertatea de mișcare pentru spiritul ei viu și pentru sprinteniile ei pași de fecioară.

Tr. de Ascanio.

Litere — Arte — Științe

ELEONORA D'ESTE

*Stăpână Doamnă domnitoare
Când din Ferrara tu suspini,
Imi umpli sufletul de farmec
Și-mi încununi fruntea de spini,
Că par'că simt că-mi ești aproape,
Că mă îmbeți cu blonduți păr,
Și-ți râzi apoi de bietul Tasso,
De versuri și de adevăr.*

*Tu ești departe, în afundul
A câtor-va sute de ani,
Și totuși ai și azi o Curte
De muzicanți și curtizane.
Te cântă și te simt poezii
Cum simt izvoarele o fee,
Că ești Duchesă domnitoare,
Dar mai cu seamă ești femeie.*

Duiliu Zamfirescu.

A. D. Xenopol

„Descălecarea Munteniei“

D. profesor universitar A. D. Xenopol din Iași ni-a trimis o broșură a sa cu titlul de mai sus.

Chestiunea descălecării Munteniei își are importanța sa cu deosebire din două puncte de vedere: științific-istoric și politic.

Din punctul prim de vedere, chestiunea aceasta a fost sulevată de istoricii noștri în deosebite rânduri și chipuri, învărtindu-se fiecare din ei într'un anumit cerc mai mult de combinațiuni, decât de dovezi pozitive istorice. Rezultatul a fost, că tot mai mult s'a lăsat la o parte „tradiția“ despre un Radu Negru, care s'a coborât din Ardeal peste Carpați de a înființa Muntenia, iar pe ruinele acestei tradiții s'au ridicat felurite ipoteze despre înființarea principatului muntean.

D. A. D. Xenopol, în studiul său amintit, cerne aceste ipoteze cu de-amăruntul, pentruca să ajungă la mai mare posibilitate a mărturiei tradiționale despre înființarea Munteniei.

În cele următoare ne facem plăcerea, de a extrage pentru cetitorii noștri interesanța și temeinica expunere a d-lui A. D. Xenopol.

Autorul stă de vorbă mai întâi asupra ipotezei d-lui D. Onciul, care vede originea Munteniei în statul valaho-bulgar din peninzula Balcanului din veacul al 13-lea.

D. A. D. Xenopol merge, pas de pas, pe urma argumentelor cardinale ale d-lui D. Onciul, arătând parte neteimincială lor, parte contrazicerea, în care acelea se află uneori între olaltă.

Acestei ipoteze, că Muntenia s'ar fi desfăcut din imperiul romano-bulgar al Asaneștilor, d. A. D. Xenopol îi opune, întâi de toate, „un fapt netăgăduit: succesiunea capitalelor Munteniei dela nord la sud“. Capitalele Munteniei, zice d. A. D. Xenopol, se coboară dela nord către Dunăre, „indicând o înaintare și deci o obârșie a statului în munții Carpați... iar nu o întemeiere din Valea Dunării“.

La locul al doilea se examinează ipoteza lui Hașdeu. După acesta, Muntenia ar fi fost luată în stăpânire de către un Voevod Radu (din neamul Basarab) coborât — ce e drept — din Făgăraș; originea acestui Voevod totuși e pusă în Oltenia. Din Oltenia să fi ocupat el Făgărașul, iar din Făgăraș și-a întins doinnia „din motive

strategice“ și peste județele Muscel și Argeș. Aceasta era părerea lui Hașdeu în „Istoria critică“. — Mai târziu în „Etymologicum magnum“ își modifică aceasta părere, întru cât descălecarea Munteniei îl atribuie lui Alexandru Basarab, pe care ni-l arată domnind între 1310—1364.

D. A. D. Xenopol, pe lângă aceasta contrazicere alui H. cu sine însuși, mai reflectează și la „faptul“, că Oltenia a stat față de Muntenia (Mare) în raport de stat vazal și că raportul acesta este evident din întâietatea rangului de boierie și din jurisdicția rămasă până târziu banului Olteniei față de Domnul Munteniei, — întâietate și jurisdicție, cari nu sunt cunoscute în celalalt principat, al Moldovei, și cari eschid ca Muntenia să se fi întemeiat prin Voevezi olteni.

După analizarea și combaterea acestor două ipoteze, d. A. D. Xenopol trece la ipoteza descălecării Munteniei de către un Voevod din Făgăraș, susținută de d-sa, încă de mai nainte, și de Gr. Tocilescu.

De bază se ia analogia întemeierii Moldovei prin coboritorii din Maramurăș, pe cuvânt că nu este nici un motiv, pentru care să nu se poată admite o atare întemeiere a Munteniei prin coborârea Românilor din Ardeal sub conducerea unui Negru Voevod.

Existența unui principe Negru și coborirea lui din Ardeal în Muntenia este afirmată și de Raguzanul Giacomo di Pietro Luccari, ai cărui mai mulți înaintași „au jucat roluri însemnate în țările dela Dunăre“. G. P. Luccari, care se provoacă în scrisul său și la letopișetului românesc al boierului muntean Murgu (cel mai vechiu cronicar, pomenit, al Țărilor Românești), atribuie lui Negru Vodă să fi fost „de neam ungar“ și spune că acesta ocupase o parte din Valachia la anul 1310. Evident, că numirea „de neam ungar“ este a se reduce, nu la originea după sânge, ci la însemnătatea, pe care o redă și inscripția lui Matei Basarab dela biserica rezidită de el în Câmpulung, că Țara Românească fusese „dintâi Ungariz descălecată“.

Un alt temei pentru aceasta descălecare îl dă și faptul, că tot în munți, în spre Transilvania, se află cetatea ale căreia mine sunt și azi numite de popor cetatea lui Negru Vodă, și care prin așezarea sa pe Argeș, la ieșirea râului din munți, ridică tot o obârșie transcarpatină — zice d. A. D. Xenopol.

Nu mai puțin vin în sprijinul acestei ipoteze — și d. A. D. X. îi zice astfel — și alte fapte, cari numai prin mijlocirea descălecării din Ardeal se pot explica.

Întâi de toate numirea de „Muntenia“, dată părții șesului dunărean încă din depărtate veacuri, nu poate să provină decât dela un „factor constant, pe care populația l-a avut necontenit înaintea ochilor și care a împins-o a alipi numele țării de ideea de munte“. Acest fapt e: „coborârea populației Muntenilor, adică a oamenilor dela munte către câmpie“.

Prin aceasta coborire se explică și succesiunea capitalelor Munteniei (la care s'a atras atenția deja mai sus).

D. A. D. Xenopol mai invocă în sprijinul ipotezei sale două împrejurări esențiale: că Domnii Munteniei au avut încă din vechi vremuri, în titulatura lor, numele de Ungro-Vlahia ce se da Munteniei, care nume azi se păstrează numai în titulatura mitropolitului țării; — a doua împrejurare este, că aceiași Domni au stăpânit într-o vreme peste ducatele de Amlaș și Făgăraș din Ardeal.

Aceste două împrejurări se explică una prin alta: „Numele de Ungro-Vlahia, chiar după formațiunea cuvântului nu poate însemna altceva,

decât stăpânirea Domnilor munteni asupra unei părți din Ungaria alături cu Valahia, și aceasta parte din Ungaria era tocmai ducatele Făgărașului și Amlașului“.

Aci e de reținut și faptul istoric, că Domnii munteni stăpâneau Făgărașul și Amlașul numai atunci, când erau în bune relații cu regii ungu-rești, și din contră perdeau stăpânia peste aceste ducate deloc ce relațiile bune se stricau. Explicați-vul acestui fapt istoric nu poate fi altul, decât că întemeietorul Munteniei a fost duce de Făgăraș și de Amlaș.

„Tot din aceasta împrejurare se explică și pretențiile de stăpânire ale Ungurilor asupra Munteniei“ — dupăcum titlu de stăpânire își arogau aceștia și față de Moldovenii descălecați din Maramurăș.

D. A. D. Xenopol mai recurge și la ajutorul unor șapte documente păstrate în copie la Câmpulung, pentru a stabili numele de Radu-Negru al descălecătorului și că „descălecarea a trebuit să se facă pela 1290—1292, concordând... cu revoluția, lăcută de Românii din Ardeal, contra bisericei catolice.“

Cu aceasta, ipoteza despre descălecarea din Ardeal primește cel mai pronunțat timbru de probabilitate și de adevăr.

Am schițat, de tot pe scurt, mersul de idei din lucrarea d-lui A. D. Xenopol. Și o mărturisim sincer: avem cuvânt pentru a ne bucura deosebit de rezultatul științific-istoric, la care a ajuns autorul, nu numai pentru că în acest chip știința istorică constată încă odată originea comună, din Ardeal, a neamului românesc din stânga Dunării, ci și pentru că acest rezultat științific este o peatră de temelie a drepturilor noastre politice. Expunerea clară și temeinică a d-lui A. D. Xenopol implică o dovadă, că nu suntem un popor care să fi venit aici prin veacul XI—XII ori mai târziu, ci că noi am fost cei ce am dat sojurile, cari au descălecat pe cealaltă coastă a Carpaților, din calea urgiei ungu-rești, care, în istoria trecutului și în viața de toate zilele ne tractează ca pe niște venetici fără drepturi în aceasta țară.

Am dori ca broșura d-lui A. D. Xenopol, atât pentru valoarea ei istorică cât și pentru însemnătatea ei de a pune o petricică solidă la temelie a vieții și drepturilor noastre politice de băștinași, să o cetească cât mai mulți frați dela noi.

C.

Aparat împotriva grindinei

La Paris se experimentează cu un fel de paratoner perfecționat, care ar fi în stare să împedecă descărcarea furtunilor cu grindină. Aparatul e invenția inginerului *Beauchamp* și se bazează pe observarea, că grindină numai atunci este, când atmosfera e saturată cu electricitate; deci, pentru a fi scutit de grindină, se cere numai a face posibilă scurgerea cantității electrice din atmosferă, și aceasta se întâmplă cu ajutorul conductorului lui *Beauchamp* prin absorpțiune.

Inginerul afirmă, că cu trei aparate, plasate pe cele trei puncte mai înalte ale orașului, — Turnul Eiffel, Panteonul, Biserica Sacré-Coeur, — întreagă periferia Parisului va fi asigurată contra averselor cu grindină.

Judecând, că grindina cauzează an de an pagube în valoare de 150 milioane, invenția aceasta ar fi de însemnătate extraordinară pentru toate culturile câmpului.

PRIMA FABRICĂ DE TRĂSURI DE PE CÂMPIE.

Fabrica lui Hodács János jun. în Szeged

Felsőváros, strada Kistisza nr. 4. (Continarea stradei Maros).

! Asortiment stabil de mai mult de câte 40 bucăți ! calese diferite la dispoziție. ! Telefon 439. Prețcurente se trimit gratuit și francat. !

INFORMAȚIUNI

Arad, 12 August n. 1911.

Mersul vremii.

— Raportul institutului meteorologic —

Raportul institutului meteorologic anunță schimbare în temperatură, pe alocurea ploi, furtuni. Prognostic telegrafic: căldură, pe alocurea ploi, furtuni.

Temperatura la amiazi a fost de 22° C.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe Oct.	Cor.	11.22
Grâu pe Aprilie 1912	"	11.43
Secară pe Oct.	"	9.14
Cucuruz pe August	"	—
Cucuruz pe Septembrie	"	—
Cucuruz pe Maiu, 1912	"	7.61
Ovăș pe Octomvrie	"	8.36

De-ale noastre.

Din Beclean ni se scrie: Fiind cerută comasația referitor la hotarul comunei Ciceu-Cristur, pe ziua de 10 August a eșit comisia la fața locului, iar Românii având lipsă de un avocat, au încredințat pe primarul Aurel Dascăl, ca să caute un avocat român, pe care-l va afla de bun. Rachiul și sfatul cârciumarului au avut însă mai mare influență asupra lui, încât cât e Becleanul și Deșul, unde este un număr considerabil de români, nu a aflat decât numai pe Jidanul recomandat de crișmar, tot Jidan.

E o rușine ne mai auzită aceasta pe o comună curat românească, cu atât mai vartos, că ori-ce lucru se rezolvă la sfatul străin și sub influența vinarsului. Iar primarul om cu carte sau mai bine nădrăgariu vânzător de neam, mai are încă nerușinarea a se prezenta prin societățile românești.

Să se ferească de acest ludă nerușinat și să-l încunjure ori-ce Român, căci pentru o porție de vinars va vinde și pe tatăl său, fără să-l mustre conștiința.

Milian.

Adunarea generală a Reuniunii învățătorilor dela școlile populare conf. gr. ort. române din protopopiatele Aradane I—VII. Avizăm pe cei interesați, că neprimind încă răspuns din partea comunei bisericesti Budapesta, și fiind timpul înaintat, ne-am determinat a convoca adunarea generală de astamp la Arad pe 4/17 Septembrie a. c. Programul se va publica la timpul său în toate ziarele.

Prezidiul.

Aviz. Pentru orientarea onor. Public din cerc anunțăm, că „Bistrițiana“ a deschis în Beclean o filială, care se va ocupa cu tot soiul de afaceri de bancă ca și centrala. Bistrița, la 1 August 1911. Direcțiunea institutului de credit și economii „Bistrițiana“. Valeriu Poruțiu, director exec.

† Văduva Bănuță Șerban născ. Streza, soacra părintelui „Popa din Voila“ și bunica după mamă a dlui deputat dietal dr. Nicolae Șerban, a răposat Vineri, în 11 August c. n. în binecuvântate bătrânețe adânci de 98 ani. O femeie înzestrată cu rari însușiri de hărnicie, cruțare și religiositate, era cunoscută nu numai în comuna sa, ci în întreaga „Țara-Oltului“, sub numele de „bunica“. O jelește: ginerele Nicolae Șerban, preot, ca ginere și nepoții: Nicolae Șerban, deputat dietal cu Alexandru Șerban, preot în Voila cu soția Victoria, Terezia Radeș cu soțul Andrei, preot în Berivoi, Ana Vijoli și soțul Nicolae, preot în Netot și alte numeroase rudeni. Să odihnească în pace.

Petrecerea din Făget. Petrecerea din Făget din Dumineca trecută — dupăcum ni-se scrie de acolo — a succes foarte slab. E trist, că într-un centru ca Făgetul împrejmuit numai de Români se arată atât de puțin interes față de manifestațiunile culturale. E drept, că în aceeaș seară s'a descărcat o furtună asupra orașelului, dar aceasta nu poate servi de scuză, căci furtuna a trecut în curând, dar la concert și petrecere n'au venit nici chiar cei din loc. Singur avocatul dr.

Gheorghe Gârda s'a arătat însufletit și de ostaș la locul său fiind primul care a apărut în sala concertului.

În schimb ni-se scrie de acelaș corespondent — Românii manifestă cu mult mai mult interes față de instituțiile culturale și sociale străine din Făget, căci la petrecerile acestora iau parte cu mult mai bucuros și într'un număr cu mult mai mare ca la cele românești. Casa maghiară înflorește sprijinită și de Români, dar cea românească tânjește. Nu ne putem exprima în destul durerea dacă cele scrise sunt adevărate și parcă nu ne vine a crede, că Făgetul, care s'a produs atât de înălțător, când cu vizita Episcopului Cristea, să fie altădată atât de indolent. Ne-ar plăcea să auzim desminteșirea celor înșirate mai sus.

Din patrie.

Șvabii se deșteaptă (?) E lucru îndeobște cunoscut, că tinerimea germană din patrie se alege în școlile maghiare cu o mentalitate cu totul străină firei și neamului lor. Studentul șvab de cele mai multeori vorbește numai ungereste și-i este rușine să mărturisească, că este German, deoarece limba germană o poșede numai în cea măsură, ca și tatăl său, care a crescut la coarnele plugului. Ba nu este rar nici acel caz, când întâlnești astfel de figuri, cari imbibăți de spiritul șovinist maghiar afirmă, că cultura germană e inferioară celei maghiare etc. O astfel de tinerime se manifestă în toate acțiunile ei ungereste. Cine a trăit prin sate șvăbești, a putut să facă dureroasă constatare, că în timpul feriiilor parcă anumit se aranjează, ca un fel de demonstrație a înstrăinării lor, cu care se fălese, petreceri cu caracterul cel mai neaș maghiar.

Țăranul șvab dedat cu acestea, nici nu mai știe să strige „hoch“, ci „éljen“ și „hogyvolt“, la concerte și petreceri. Dela Vârșej ne sosește însă o știre tocmai contrară.

Se spune, că tinerimea germană constituită într'o societate sub numele de „Deutsche Hochschüller in Ungarn“ aranjează Sâmbătă seara un „Festkonzert“ cu program exclusiv german.

Ziarele maghiare cvalifică ținuta studenților de pangermană și înregistrează cu satisfacție știrea, că ceilalți studenți universitari germani și sârbi patriotici, au dat o declarație, că nu se identifică cu aranjatorii acelei petreceri, dar vor participa la ea, ca să împiedece eventualele demonstrațiuni antimaghiare.

Aferul Sternberg-Károlyi. Pentru cuvintele aspre ale contelui Károlyi rostite cu pilejul discursului său din parlament, în care s'a exprimat necuviincios asupra armatei imperiale, care a luptat contra revoluționarilor maghiari din 1848, a îndemnat pe contele austriac Sternberg să-i trimită o telegramă lui Károlyi, în care îl numește infam. Plecând contele Károlyi din capitală, abia după vre-o câteva zile i-s'a putut înmanua telegrama. Afacerea va fi aplanată prin duel pentrece secundanții ambilor s'au întrunit în Viena, ca să stabilească condițiile. Atât în Ungaria cât și în Austria i-se atribue un caracter politic aferului, dar mai nou contele Sternberg a declarat într'un ziar din Boemia, că numai motive de onoare l-au îndemnat la expedarea telegramei.

Tatălui său, care a servit în 1848 în armata austriacă în cursul întregii campanii primind distincțiile cele mai înalte pentru vitejia sa; i-s'a vătămăat adânc memoria, pentru care fiul său trebuie să-și ia satisfacție. Ziarele maghiare îl descriu pe Sternberg ca pe un excentric, care nu-și știe da seamă de faptele sale și privesc toată chestia curat numai din punct de vedere politic. Duelul va decurge probabil în vr'o casarmă din apropierea Vienei, căci poliția de acolo luând știre despre afer, urmărește deaproape toți pașii celor interesați.

Aventura prefectului din Caraș-Severin. Prefectul comitatului Caraș-Severin a avut parte zilele acestea de o aventură cam neplăcută pe teritorul Serbiei. Prefectul a vizitat comuna Moldova-nouă din Caraș. După finirea agendelor oficioase a trecut cu anturajul său Dunărea cu o luntriță pe malul sârbesc, unde au făcut o mică excursiune. După puțin timp s'au reîntors la mal, ca să treacă înapoi pe luntre.

Înainte de a se așeza însă în ea s'au tre-

zit cu un jandarm sârb, care l-a provocat să se legitimeze. D. Medve Zoltán s'a recomandat ca prefect al comitatului Caraș-Severin. Jandarmul n'a dat însă crezământ cuvintelor prefectului, ci l-a deținut dimpreună cu societatea până ziua următoare. Numai la intervenția ministrului de externe a fost eliberați din situația neplăcută.

Ucis de taur. Văcarul din Făget a ieșit ca de obicei cu turma la pășune. Intre vaci era și un taur, care până aici n-a dat nici un semn despre sălbătăcia sa. Ajungând afară păstorul a asmuțat din petrecere cănele asupra taurului, care a început să urmărească furios cănele.

Păstorul, care zăcea la o parte în iarbă, se delecta în această scenă izbucnind într'un râs sgomotos. Sgomotul acesta a atras atenția taurului asupra băiatului. S'a repezit la băiat luându-l în coarne și aruncându-l în aer.

Băiatul scăpând norocos de primul atac al taurului a cercat să scape prin fugă, dar a fost ajuns de taur și străpuns cu coarnele încât i-au ieșit intestinele.

Nenorocitul băiat a murit în scurt timp între chinuri grozave.

Dela frați

Tifosul la Brăila. La Brăila bântue cu furie de câteva zile epidemia de febră tifoidă.

La spital sunt internați 45 bolnavi cari se găesc într'o stare desperată. Autoritățile sanitare au luat măsuri pentru combaterea flagelului.

Ploaie torențială. Din București vine știrea, că Mercuri după amiazi a avut loc la Tulcea o rupere de nouri. Ploaia torențială a durat 2 ore. Au fost inundate vre-o 30 de case. Pagubele sunt foarte mari.

Crima din Constanța. Se știe că acum câteva zile a fost asasinat în Constanța un bancher în împrejurări cu totul curioase.

Crima a fost comisă pela orele 10 dimineața, în chiar prăvălia bancherului, care este situată în una din cele mai principale și mai animate străzi din Constanța. Criminalul, care încă n'a putut fi descoperit, a intrat în prăvălie și sub pretext că vrea să schimbe niște monezi, a profitat de faptul că bancherul s'a dus la casa cu bani, în care timp i-a dat două lovituri de pumnal, omorându-l.

O soră a victimei care se afla într'o odaie alăturată, intrând tocmai în momentul crimei în prăvălie, a surprins pe criminal, însă acesta a dispărut, răușind să i se piardă urmele, cu toate că lumea de pe stradă și câțiva sergenți, l'a urmărit aproape jumătate oră.

Din declarațiile comercianților din vecinătate cari au putut observa pe criminal, reese că acesta ar fi fost blond și că ar fi îmbrăcat în haine gris.

Lucrul acesta a făcut ca poliția din Constanța în cercetările ei, să înceapă o adevărată goană contra celor blonzi cu care ocazie s'au comis și câteva arestări.

Printre cei arestați în primul moment au fost un ofițer din Capitală, Adamovici, care se purta civil, și un funcționar dela prefectura de județ din Iași, d. I. Răducanu, care se afla stabilit la Constanța de aproape o lună.

Ambii presupuși criminali, au fost duși la poliție, interogați, și natural că greșala observându-se imediat, au fost puși în libertate.

Faptul iusă a produs mare senzație printre vizitatorii din Constanța.

Din străinătate.

Demonstrație în Grado. În locul de vilegiatură Grado au avut loc demonstrații mari din partea Italianilor contra Cehilor, din prilejul unei serbări a celor din urmă, într'un hotel de acolo. Demonstrații au cântat imnuri naționale și au spart toate fereștrile hotelului. Numai intervenția poliției a putut pune sfârșit demonstrațiilor.

Noul ambasador al Turciei la Paris. Ministrul de externe al Turciei Rifaat pașa își va lua în primire postul de ambasador la Paris la 1 Octomvrie după ce marele vizir care își va urma cura la Marienbad se va fi reîntors la Constantinopol.

Înainte de a se stabili la Paris Rifaat paşa va vizita Viena, Berlinul și Londra.

Ascensiunea unui ofițer francez. O telegramă din Paris vestește că căpitanul Félix a bătut recordul înălțimei pe un monoplan Blériot cu motor Gnome de 50 HP, ridicându-se la 3350 m. în 55 m.

Ascensiunea a făcut-o la aerodromul din Etampes în 55 minute, iar scoborirea în 83 m., așa că recordul acesta e și cel mai repede dintre scoboririle de înălțime făcute până acum.

Căpitanul Félix e în vârstă de 42 ani. A făcut școala politehnică și campanie în artileria colonială în Guyana, Madagascar, Tonkin și Cochinchina.

S'a ocupat din tinerețe de aeronautică și nu de mult a ținut conferințe asupra aviației la Saigon.

Brevetul de pilot l-a obținut în Septembrie trecut, intrând în corpul aviatorilor militari francezi, debutând la școala din Pau în Maiu 1911.

Calea ferată turco-bulgară. Ziarul „Tanin“ află că Poarta nu-și va schimba hotărârea în chestiunea joncțiunii căii ferate turco-bulgare prin traseul Monastir—Tșarevo, cu toată reclamațiunea Bulgariei.

Comentând proiectul de traseu al liniei spre Adriatică, ziarul „Dnevnik“ scrie: „Traseul adoptat va folosi Serbiei, României și Rusiei“.

Muntenegru a folosit incidentul cu Malisori spre a obține joncțiunea cu Antivari. Numai Bulgarii nu vor câștiga nimic din noua cale ferată. Faptul este dezagreabil dar trebuie să fie înregistrat.

Inebunirea unui sultan. Ziarul „Times“ află din Tanger că starea sultanului Muley Haffid inspiră serioase îngrijiri.

Sultanul se află într-o stare ce se apropie de demență și nu poate fi făcut responsabil pentru actele sale.

Boala e veche și a apărut în dese rânduri dar nu a fost nici odată de o atât de lungă durată.

Știri din Fez anunță că în ultimul timp sultanul a avut dese atacuri de leșin cari i-au zdruncinat într'atâta sănătatea, că va trebui să se aducă un medic european.

De când cu grațierea fostului ministru Gl. Glani, sultanul suferă de mania persecuției.

Rivali. În un ziar din Germania, un foiletonist și-a permis a exprima, sub linie, în timp ce deasupra vuia orcanul discuției pentru Marocco, observarea, că femeia franceză, în special Parisiana, are cel mai frumos, cel mai grațios picior între toate femeile. Scriitorul frivol a avut a auzi potop de cuvinte de ocară dela confrății săi mai serioși, pentru că a făcut ofensă atât de gravă frumoaselor germane, care nu pot suferi să fie puse după suratele lor din Franța. S'a replicat dela Paris, s'a angajat o polemică, paralel cu negocierile ambasadorilor; în sfârșit s'a găsit soluțiune în un compromis ingenios propus de cei de lângă Rin: nu se poate spune că Parisiana are cel mai prețios picior, dar încălțăminte ei elegantă face impresia aceasta. Deci, pace, fără învingători, fără învinși. Mai are să urmeze compromisul marocan, și iarăși vor fraterniza popoarele. Francezii însă vor face bine să înțeleagă că s'a sfârșit cu întâietatea lor, pe toate terenele. Da, zău.

Diverse

„Intr'un oraș românesc bine situat cu un cerc de 70—80 comune, predăm din cauza altei întreprinderi, momentan, o prăvălie aranjată cu porțelan, spișerie și coloniale, în centrul cel mai bun.

Reflectanții ar avea lipsă de 8—10.000 coroane“.

Informațiuni dă administrația ziarului nostru.

Șoferi de automobile muzicanți. Sunetele stridente ce dau automobilele au făcut pe unii fabricanți să se gândească cum ar putea înlătura acest cusur și o să ajungă vremea când șoferii vor fi nevoiți să-și ia și diplomă de maeștri de muzică. S'au pus chiar în comerț multe cornete armonioase și de curând s'a inventat și „testofonul“ cu care se pot executa 24 de variațiuni diferite pe 7 note. Para de gumă a sirenei, strânsă, împinge aerul printr'un disc muzical găurit, care emite tonuri ca la orgă.

Sirena cea mai bună existentă este așa numita trompă a Arhanghelului Gavrilă, care dispune de o întreagă octavă muzicală și are o tastieră de aramă. S'au publicat și manuale pentru usul cornetelor, destinate șoferilor amici ai progresului și cari doresc să menajeze sistemul nervos atât al pietonilor, cât și mai mult ai celor pe cari îi plimbă cu automobilul.

Intâmplare nostimă. Intr'un turneu al trupei lui Antoine, celebrul artist francez, la Marsilia aveau de jucat piesa *Seul* de Guinon.

În actul al doilea trebuie să vie un copil ca să spună fabula *Cei doi hulubei* de ziua bunicului său.

Era imposibil de a purta pretutindeni un copil de 7—8 ani pentru a spune numai câteva rânduri. Și de aceea Antoine scria în orașele unde va sosi ca să învețe un copil aceea fabulă, pe care s'o poată recita în seara reprezentațiunei. Pretutindeni a mers de minune.

La Marsilia, înainte de a se ridica cortina, se prezintă un copil drăguț.

— Știi fabula? îl întreabă Antoine.

— Da.

Ei bine repet-o în foier. Te voi chema când va trebui.

Incepându-se actul al doilea copilul intră pe scenă și începe să reciteze.

Nici odată, în împrejurimile Canebierei nu se auzise un așa accent marselez. De la cel dintâi cuvânt începură să rădă fotoliile de orhestră, la al patrulea se strâmba de răs sala întreagă.

Deux pigeons s'aimaient d'amour tendre.

Antoine îmbrățișează copilul și-i spune:

— Destul, sunt foarte mulțumit.

Copilul își privește bunicul și începe din nou:

Deux pigeons...

Antoine îi zise din nou:

— Destul. Oprește-te, copilul meu.

Copilul furios începe iarăși

Lumea moare de răs.

Antoine ne mai știind ce să facă îl apucă de braț și îi spune încetșor:

— Taci, dobitocule.

— Oh! nu, nu tac. Am învățat fabula, am s'o spun.

Și nu avură ce să-i facă. Spuse fabula până la sfârșit, în hohotele de răs ale mulțimei și spre disperarea lui Antoine.

Periscopiul și girafa. Pentru vapoarele submarine s'a inventat un aparat cu oglinzi, cu care echipagiul submarinului vede tot ce se petrece la suprafața mării, acesta este periscopiul. Cu același fel de construcție, dar în mic, s'a inventat acum cu ocazia încoronării regelui George V. al Angliei, un mic aparat lungueț, cu care și cel mai mic om, să poată vedea toată ceremonia sau defilarea ce se face, chiar având pe cei mai uriași oameni și cele mai înspăimântătoare pălării, înaintea sa.

Acest aparat se numește *girafa* și constă dintr'o cutie lungă de carton, având de amândouă extremitățile, câte o oglindă fixată cu înclinațiune potrivită.

Cutia se ține vertical, așa că privind oglinda inferioară prin o gaură vezi reflectată de oglinda superioară scena ce se petrece în stradă sau aiurea, cu tot zidul de oameni, soldați, etc., ce-i ai înaintea ta.

Un arhimilionar pe apă. Nu mai puțin de 23 ani avea să petreacă pe apă într'un jacht anume construit Mr. James B. Hammond, care din invențiunea mașinei de scris ce-i poartă numele, a câștigat un însemnat număr de milioane. El este acum de 77 ani, și făcându-și socoteala, că o să mai trăiască 23 ani, acest rest al vieții vrea să-l petreacă într'un jacht extraordinar de luxos pe apă.

Yachtul este de 95 picioare lungime, cu abur și pânze e în stare să facă câte 15 noduri, astfel, că se va putea plimba fără grijă de a rămâne vreodată în mijlocul oceanului, din cauza lipsei de combustibil. Aerul de pe jacht se încălzește sau răcorește după trebuință, așa, că ori când sub orice climă, se poate păstra o temperatură constantă.

Pentru lungă sa călătorie d. Hammond și-a luat câini favoriți și are un personal respectabil pe jacht. Nu-i lipsește dar nimic, ca să-și împlinească visul de a trăi de aci înainte numai pe

mare, numai, că Parcele tăietoare ale firului vieții n'au găsit până acum nici un mijloc să încheie contractul convenit pentru cei 23 ani, ce vrea să petreacă pe mare.

x Rostul medicamentelor în contra vanei de aur (emeroide) este să sisteze cauza constipațiunei, acestei boale neplăcute. Experiențele câștigate în spitalul general din Viena dovedesc că „**Apa amară naturală Franz Josef**“ (Ferencz József), deja în decurs de câteva ore produce un scaun moale și cu toate ocaziunile alină durerile. Se capătă în prăvăliile de apă minerilă și în apotece.

Rubrica de șach

sub conducerea maestrului **Gheorghe Marco** (Viena)

Cum era de prevăzut, întrecerea la Köln între Dr. Tarrasch și Schlechter a rămas nedecisă. Condițiile au fost învinge cel ce câștigă întâi 7 jocuri, fără computarea partiilor remise; dacă însă după patru săptămâni nici unul dintre combatanți nu este cu mai mult decât o unitate înaintea adversarului, se va continua încă opt zile apoi ori-cum se întrepruce turnirul. Nici unul n'a implinit condițiunea aceasta; din 16 partii, Schlechter a câștigat 3, Dr. Tarrasch asemenea restul a fost remis, dovedind egalitatea forțelor celor doi maeștri; premiul de 4000 marce s'a împărțit egal.

Pentru a varia seria de partii ce comunicăm cetitorilor noștri, publicăm astăzi una dela turnirul din *San-Sebastian* de astă iarnă, unde s'a remarcat tânărul Spaniol cuban *I. R. Capablanca*. Partia interesează pentru că dă prilej a cunoaște pe acest șachist care deodată s'a ridicat în linia celor dintâi maeștri și de care se leagă cele mai frumoase speranțe; dar și jocul celebrului D. Ianovschi e de o frumusețe rară, mai ales atacul excelent și felul distins cum maestrul rus a refuzat a exploata situații care ușor puteau duce la remis, și a stoarce o învingere forțată.

Partia XII.*)

Alb: <i>I. R. Capablanca.</i>	Negru: <i>D. Ianovschi.</i>
1. d2—d4	d7—d5
2. e2—e3	Cg8—f6
3. Cg1—f3	c7—c5

În parte cu Capablanca în același turnir, Schlechter a preferat a continua aci altcum:

3.	Fc8—f5, urmând:
4. c2—c4	c7—c6l
5. Dd1—b3	Dd8—c7
6. Cb1—c3	e7—e6
7. Fc1—d2	Cb8—d7l
8. Ta1—c1	Dc7—b6 etc.
4. c2—c4	e7—e6
5. Cb1—c3	Ff8—e7
6. d4×c5	O—O
7. a2 a3	Fe7×c5
8. b2—b4	Fc5—e7
9. Fc1—b2	

Sistemul de eșire aplicat de alb e interesant dar pare a nu fi recomandabil; poziția pionilor la aripa reginei nu e prea rezistentă, și, ce e mai grav, negru se poate plasa sigur pe c5.

9.	a7—a5l
10. b4—b5	b7—b6
Unii recomandă aci	a5—a4l
11. c4×d5	e6×d5

Apărarea acestui pion izolat are rol însemnat.

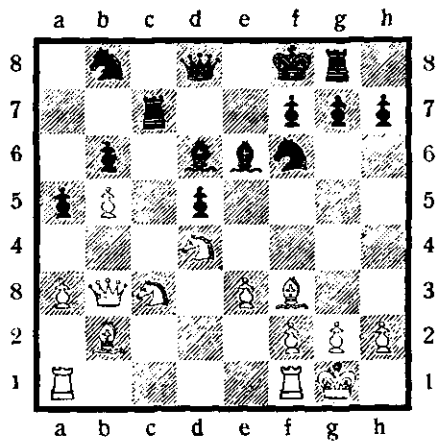
12. Cf3—d4l	Fe7—d6
13. Ff1—e2	Fc8—e6
14. Fe2—f3	Ta8—a7
15. O—O	Ta7—c7
16. Dd1—b3	

Mieses crede că e mai tare Ta1 c1.

*) Cp. „*Wiener Schach-Zeitung*, Organ der internationalen Schachmeister-Vereinigung, redigiert und herausgegeben von G. Marco. Wien, IX., Schwarzspankerstrasse 15°. 1911. pag. 140 și urm.

Configurația, la acest moment:

- 16. . . . . Cb8—d7!
- 17. Tf1—d1 Cd7—e5
- 18. Ff3—e2 Dd8—e7
- 19. Ta1—c1 Tf8—c8
- 20. Cc3—a4 Tc7×c1
- 21. Td1×c1 Tc8×c1+
- 22. Fb2×c1 Cf6—e4

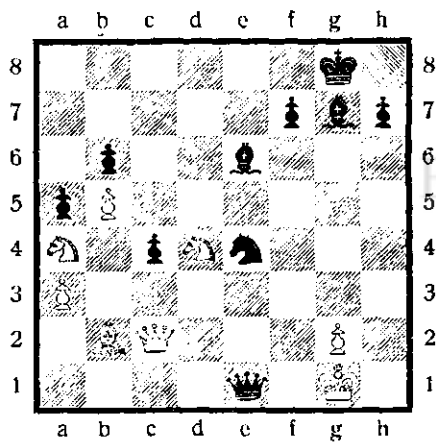
Ideea e isteată. Negru are șanse de succes, sau cel puțin probabilitatea unui sfârșit remis.

Acum e acoperit punctul debil b6, totodată se pregătește combinația excelentă ce urmează.

- 23. Fe1—b2 Ce5—c4!
- 24. Fe2×c4 Fd6×h2+!
- 25. Rg1×h2 De7—h4+
- 26. Rh2—g1 Dh4×f2+
- 27. Rg1—h2 Df2—g3+
- 28. Rh2—g1 d5×c4

Negru voește mai mult decât remis.

- 29. Db3—c2 Dg3×e3+
- 30. Rg1—h2 De3—h6+
- 31. Rh2—g1 Dh3—e3+
- 32. Rg1—h2 De3—g3+
- 33. Rh2—g1 Dg3—e1+

- 34. Rg1—h2 Ce4—f6
- 35. Cd4×e6 De1—h4+

- 36. Rh2—g1 Dh4—e1+
- 37. Rg1—h2 De1—h4+
- 38. Rh2—g1 Cf6—g4!
- 39. Dc2—d2 Dh4—h2+
- 40. Rg1—f1 Dh2—h1+
- 41. Rf1—e2 Dh1×g2+
- 42. Re2—d1 Cg4—f2+
- 43. Rd1—c2 Dg2—g6+
- 44. Rc2—c1 Dg6—g1+
- 45. Rc1—c2 Dg1—g6+
- 46. Rc2—c1 Cf2—d3+

Negru refuză o nouă ocaziune de remis.

- 47. Rc1—b1 f7×e6
- 48. Dd2—c2 h7—h5
- 49. Fb2—d4

Ripostează la atacul de pe g1 și cucerește pionul b6. Negru e încă în avantaj.

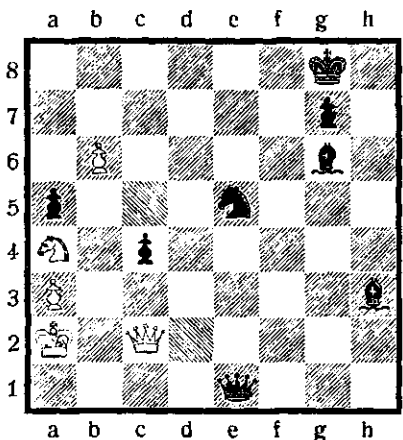
- 4a. . . . . h5—h4
- 50. Fd4×b6 h4—h3
- 51. Fb6—c7 e6—e5!
- 52. b5—b6 Dg6—e4!
- 53. Fc7×e5 De4—e1+?

Cu De4—h1+ (câmpul b7 ar rămâne apărat) ar fi eșit negru învingător după un joc splendid. La

n'a: mai fi fost pedică pentru Dh1—g2 și h3—h2—h1. Pionul b6 ar fi rămas fără nici un efect.

- 54. Rb1—a2 Cd3×e5

Situația:

cu 54. . . . Cd3—c1+ negru ar fi putut încă ajunge la remis.

- 55. b6—b7 Ce5—d7
- 56. Ca4—c5! Cd7—b8
- 57. Dc2×c4+ Rg8—h8
- 58. Cc5—c4+

S'au schimbat rolurile. Se vede și aci că acela învinge, cel ce nu el comite greșala din urmă.

- 58. . . . . Rh8—h7
- 59. Dc4—d3 g7—g6
- 60. Dd3×h3+ Rh7—g7

- 61. Dh3—f3 De1—c1
- 62. Df3—f6+ Rg7—h7
- 63. Df6—f7+ Rh7—h6
- 64. Df7—f8+ Rh6—h5
- 65. Df8—h8+ Rh5—g4
- 66. Dh8—c8+ Resignează.

Univ. med.
dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă, institut de dentică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etagiul I, în fața pal. administrativ (comit.)

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmutza.

Consultanți dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

Anuarul școlar

(Cronica școlară—Évkönyv),

tipărit conform ordinului ministerial mai nou, a-comodat și școalelor ajutate de partea statului, conținând tipăriturile: **ziuar de primire, ziuar de frecvență și progres, ziuarul materialului propus, ziuarul vizitațiilor și evenimentelor, consemnarea manualelor întrebunțate, date statistice despre școlari, învățător și școală**, se află spre vânzare la **Librăria diecezană din Arad**. Prețul unui exemplar pentru o școală cu 80 elevi 4 cor., — dela 80—120 cu 5 cor., — dela 120—160 cu 6 cor.

FOIȚA ZIARULUI „ROMANUL“.

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke

Trad. de Iunius

(27)

— Urmare —

— Jester heroic, — zise dânsul, — tgei intruidese ha tei enten nossas pauperas vals? Nuot vein nus auter, chenossa libertat. Engulei à nus guella bucc. Ella gida vos nout. Untgi da cheu daven! Nos umons, nos culms, nosses lavines vegnien vus mazah. Iis nos duensemmen a mult-vers vegnien à deventar vosses fosses!*)

Beliducele francez, la început asculta zimbund incurcat discursul bătrânului orator și privea cum da cela din mână cu fața aprinsă, arătând când spre cer, când în jos spre pământ și une-

*) În traducere românească după cea germană a autorului sună cum urmează:

— Războinice străin, ce te aduse în văile noastre sărace? N'aveți nimic decât libertatea. Nu ne-o fura. Ție nu-ți folosește la nimic. Reștrageți-vă îndărăt. Oamenii noștri, stâncile noastre, lavinele noastre vă vor omorâ, prăpastiile și văgăunile noastre vă vor fi mormântul.

„Multărs“, — tradus cu vâgăuni, — sunt crepături lungi și largi de stânci, cari adese-ori au o adâncime de 50—100 de picioare. Pe fundul lor de comun curge câte un pârâiaș lin de munte. — Nota aut.

ori fixându-l cu priviri pătrunzătoare. Dela o vreme însă îl întrerupse dându-i a înțelege prin semne, că nu înțelege limba romanică sau rhetică.

— Oprește-te mărite d-le sol!, — zise dânsul cu polișetă comică și trimițând ochiri zglobii ofițerilor săi.

— Nu mă îndoesc cătuș de puțin de adevărul celor spuse de d-ta, sau de sinceritatea expresiilor măgulitoare, cu cari binevoești a mă trata. Inșă vezi e păcat să-ți risipești comoara oratorică de dragul unor urechi nevrednice, cari nu știu să facă nici o deosebire între vâjăitul unui ferestru și între glasul d-tale. Du-te, — urmă dânsul adresându-se unui ofițer, — și chiamă încoace pe căpitanul Prevost, poate el va fi în stare să ne redea într'un limbaj mai omenesc trâncăni-tul acestui Demosthene știrb.

Trimișii tavetșenilor înțelegeau din franțuzeasca generalului cam tot atât, cât a înțeles generalul din graiul lor. Când văzură însă, că se depărtează în grabă ofițerul la semnul generalului înțeleseră despre ce era vorba.

Nu trecu mult și Flavian apărură escortat de un caporal și doi soldați. Privirea lui căzu întunecat, însă fără să fie provocătoare asupra generalului, care-i porunci să aștepte, ce doresc țărani? Flavian se întoarse cătră ei și le zise pe nemțește:

— Dacă nu vorbește nici unul din voi franțuzește, sau italienește, n'aveți decât să mergeți

acasă și să schimbați cu Francezul asta mai bine gloanțe decât vorbe goale.

— Mai că-mi vine și mie a crede voinice, că asta ar fi lucrul cel mai cu minte, — răspuse un alt delegat, carele întorcându-se cătră soțul său celce vorbise mai înainte, părea că pertractează cu dânsul în graiul vâlenilor, la început așezat, apoi din ce în ce mai supărat, până-ce în fine cela se dădu căți-va pași mai îndărăt, iar dânsul luă vorba adresându-se prinșonierului:

— Flăcăule! predă stăpânului și domnului tău salutările oamenilor din a căror însărcinare sunt aici, bagă bine de seamă însă să fi interpret fidel, deoarece aici nu ne jucăm pe alune, ci pe capete. Ce caută oardele voastre războinice în valea asta sălbatică? — întrebă dânsul pe comandant, silindu-se vizibil să-și stăpânească vocea, ca să nu degereze în urlat de tunet. Peste nori până la ceruri se ridică vaețele po-poarelor, cari vă acuză pe voi. Voi Francezii, voi ați zdrobit tronul vechiu al regilor voștri; voi ați spart altarele sfinților voștri; voi ați umplut taurile Germaniei și ale Italiei cu sânge omenesc. Voi ați batjocorit groapa sfinților Apostoli. Simțiați lipsa bocetelor unor bieți păstori din munți necunoscuți, ca să fie completă jalea și plângerea lumii?

(Va urma.)

„SEVERINEANA“
societate comercială pe acții în
Caransebeș.

Concurs.

„Severineana“ societate comercială pe acții în Caransebeș, escrie concurs pentru ocuparea postului de contabil cu termen de **1 Septembrie st. n. 1911.**

Dela recurenți se cere:

1. să dovedească absolvirea școlii comerciale superioare și că au praxă pentru a purta contabilitatea și corespondența comercială de sine stătător;

2. să cunoască limba română, germană și maghiară în scris și vorbire;

Să mai acceptează pentru bransa de coloniale cu **1 Octombrie a. c.** un commis mai în etate, care poșede limba română, germană și maghiară.

3. să indice în ofertă și pretensiunile de salariu.

Cu stimă

„Severiana“
societate comercială pe acții în
Caransebeș.

„DUNĂREANA“
institut de credit și economii, societate pe acții în
T.-Cubin.

Institutul de credit „Dunăreana“ din
Timiș-Cubin (Kevevára), caută un

cassier

pe 1 Octombrie n. 1911. Salar anual 1000 cor., reînt de cvartir anual 200 cor. Cauțiune 1200 cor. Cei ce vorbesc sârbește vor fi preferiți. Oferte până la 1 Septembrie 1911.

Diracțiunea.

GYAPJAS LAJOS
măstru zidar diplomat
ARAD, strada ILLÉS nr. 38.
(Casa proprie).

Primește ori ce lucrări
- în bransa aceasta. -
Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețurile
cele mai moderae.

Izvor ieftin de cumpărat
gramofoane și plăci
de vânzare și cu plătire în rate.
Noutăți! Au apărut noi plăci românești.
Cereți prețurental il. gratis din Marele magazin
de

gramofoane
al lui
TÓTH JÓZSEF
Szeged, str. Könyök 3.

Katona și Staitiu

ingineri diplomați.

**Birou tehnic. Intreprin-
:: dere de betonaj. ::**

BUDAPESTA, strada Losonczy nrul 15.

Intreprinde orice lucrări de specialitate în tehnică și inginerie; angajază pregătirea de planuri de edificiu și construcții de betonaj, așiderea și controlarea lor specială; pregătește statistice, preliminară și socoți; execută parcelări și comasări. :: :: :: :: ::

Zidește orice construcții din beton.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel
intreprindere de instalarea sonerilor și telefonului
Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Cumpar

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Harta comitatului Arad

cu numirile **nuoi** ale localităților (trase pe pânză și provăzute cu leături) se poate comanda la

Librăria diecezană
din Arad.

Prețul per bucată **16 Cor.**

In fața lui D-zeu toți
trebuie să ne închinăm.

M. S. Regele României, M. S. Regina României, A. A. L. L. R. R. Principele Ferdinand și Principesa Maria Moștenitorii tronului, A. S. R. Principele Carol, A. S. Principele Wilhelm de Hohenzollern cu suitele lor și înalții demnitari ai Statului în ghenunchi la rugăciunea de sfințirea Bisericii st. Niculae din Iași, 2 Octombrie 1904.

Tablou foarte frumos în mărime de 60/80 cm. Cor. 10 se află de vânzare la **Librăria Diecezană, Arad.**

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, **vinderea și cumpărarea de moșii și parcelarea lor o mijloc este mai avantajos:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos
Arad, Árpád-tér N. 5.
::: Telefon Nr. 671. :::

Vei cruța mulți bani!
dacă vei cerceta
hotelul și grădina
Kravár
din strada Sarló nr. 3
la „Hétvezér”,

unde se pregătesc cele mai bune mâncări ungurești, vinuri alese de deal și bere proaspătă de kőbánya, pe lângă prețurile cele mai ieftine și serv. cel mai bun.

Popicărie acoperită. Iluminație electrică.

Se caută

Un candidat de avocat cu praxă bună

pe lângă condițiuni favorabile. Postul este a se ocupa în 1 Septembrie n. a. c. Cei ce doresc să ocupe acest post, să se adreseze lui dr. **Romul Veliciu avocat, Arad.**

Ospătăria și restaurant

□□□□□□□□□□ la □□□□□□□□□□

„Boul Roșu“

— în Arad. —

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că ospătăria de sus, care susține pe numele meu ca proprietate de **30 de ani**, am ținut-o și o țin în cea □□□□ mai perfectă curățenie. □□□□

Pentru oaspeții din provincă stau la dispoziție 15 odăi mobilate, stule ■■■■ pentru cai și căruțe, etc. ■■■■

Mâncări și beuturi escelente. Vinurile mele proprii dela Mocrea (Apatelek).

Prețuri moderate și serviciu prompt și curat.

Cu stimă:

George Vasits

ospătar.

Hotel și Restraurant la

Drumul de fer

(Vaspálya szálloda)

vis-à-vis cu gara mare spre apus

- în Arad. -

Pentru oaspeții din provincă stau la dispoziție 18 odăi mobilate în cea mai deplină curățenie.

Vinuri escelente de sub promontorul Aradului.

Bucătărie de prima clasă.

☛ Prețurile cele mai moderate, ☛

Pentru domnii preoți deosebită îngrijire.

Cu stimă:

Horváth Sándor

Vaspálya szállodás.

Publicare.

Adunarea generală extraordinară a institutului de credit și economii „Banatul“, societate pe acții în Lugoj, ținută în 27-lea Iulie 1911 st. n. a decis conform prospectului social de emisiune aci jos comunicat. urcarea capitalului social dela coroane 100.000 la coroane 300.000.

Prospect de emisiune.

Subsemnata Direcțiune, conform încredințării primite din partea adunării generale, în scopul efeptuirii rădicării capitalului social, emite această listă de semnare și acest prospect de emisiune cu următoarele condițiuni:

1. Institutul de credit și economii »Banatul« soc. pe acții în Lugoj, urcă capitalul social dela 100.000 coroane la 300.000 coroane prin emiterea a 2000 acții noi în valoarea nominală de 100 cor. bucata.

2. Semnarea acțiilor se efeptuește pe listele de subscriere, cari conțin și prospectul de emisiune, și cari se află la persoanele concrezute din partea direcțiunii.

3. Terminul fix al semnării acționilor noi exmise se stavereste pe 1 Septemvrie 1911 st. n.

4. Fieștecare semnător are după una acție a plăti în prețul acțiunii noi 105 coroane și separat 1 coroană spese de emisiune și anume:

La semnarea acțiilor sau cel mult până la 1 Septemvrie 1911 st. n. 15 coroane spese de emisiune,	
până la 1 Decemvrie 1911 st. n. 10 coroane	» » 1 Septemvrie » » » 10 »
» » 1 Februarie 1912 » » 10 »	» » » Octomvrie » » » 10 «
» » 1 Aprilie » » » 10 »	» » » Noemvrie » » » 10 »
» » 1 Iunie » » » 10 »	» » » Decemvrie » » » 10 »
» » 1 August » » » 10 »	

5. Sumele incurse peste valoarea nominală a acției după detragerea speselor avute cu emisiunea nouă cad în favorul fondului de rezervă,

6. După ratele solvite se garantează acționarilor interese de 5%, iar după ratele restante decăzute este de a se plăti interese de 6% și în caz de întrelăsare se va aplica §-ul 4 al statutelor.

Pentru documentarea ratelor plătite se vor estrada acționarilor tittle provizore, iar după achitarea deplină a acțiilor se vor elibera acțiile originale,

Acele acții, a căror preț deplin va fi achitat cu finea anului 1912, vor participa la rezultatul anului de gestiune 1913 și se vor împărtași în drepturile statutare ca și acționarii vechi.

7. În senzul §-lui 157 al legii comerciale în 60 zile dela terminul fix al semnării este a se convoca adunare generală, la care sunt a se învita conform statutului atât acționarii vechi, cât și cei noi.

8. Toate corespondențele referitoare la aceasta emisiune nouă sunt a se edresa institutului de credit și economii »Banatul« societate pe acții, Lugos.

Lugos, în 27-lea Iulie 1911 st. n.

Direcțiunea.

Su sosit cele mai frumoase și mai noi
ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină
și neagră cu
16 coroane 50 fl.
esclusiv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
prăvăliă de ghete de rangul I-u.
Arad, piața Andrásy nr. 20.
Comandele din provincă se execută în aceeași zi

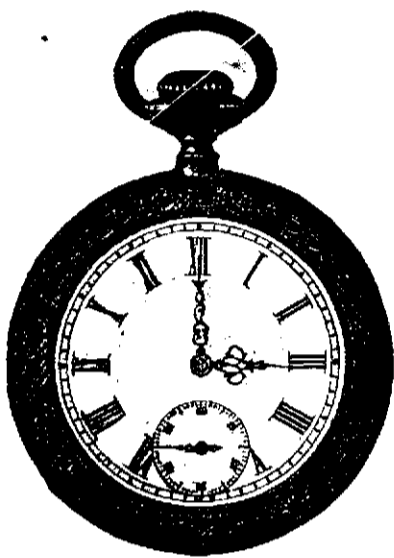

52 (11)

Cancelarie administrativă și birou de informațiuni în Budapesta.

Procur și dau informațiuni în toate afacerile procesuale, extraprocusuale, administrative și comerciale; mijlocese împrumuturi personale, ipotecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp; mijlocese cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte rechisite economice; finanțez parcelări de moșii, esoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școale și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efeptuesc tot felul de comande comerciale eventual și la bursă prompt pe lângă taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea, avocat dipl. -- VIII, Rögteleki-u. 10. I. 7. Telefon 171-27.

Cele mai bune **oroloage**
Cele mai solide și **juvaericeale**
Cele mai moderne
atât pe **bani gata, cât și în**
rate pe lângă **chezășie de**
10 ani cu prețuri ieftine, liferează
cea mai bună prăvălie în aceasta
privință în întreagă Ungaria

BRAUSWETTER JÁNOS

orologier în SZEGED.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare a ziarul **Românul** (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Pentru sezonul de primăvară!

Recomand magazinul meu bogat asortat în
pălării de bărbați, albituri, cravate și mițe.

Mare asortiment în pălării de băieți pe
lângă prețuri fixate. Totodată recomand

≡ atelierul meu de blănărie ≡
pentru toate lucrările ce cad în bransa
aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

Cu stimă:

Ioan Bálint („János“)

Timișoara-Fabric. Palatul orășenesc.

Crutați și Vă încercați norocul fără margini!

Fiecare loz câștigă necondiționat.

Câștigurile se plătesc imediat.

Tragerile și câștigurile sunt **chezășuite**
din partea visteriei statului.

Va fi câștigul principal, care se va sorți la tr. din
25 August 1911 a lozurilor dela Banca Hip. Ung.

De 500.000 Coroane.

Vă invităm cu toată onoarea a cumpăra cel puțin o bucată două din lozurile acestea de prima bonitate, cari prezintă necondiționat cel mai bun sistem de păstrare combinat cu cele mai extraordinare șanse de câștig, fără nici un risic și fără a perde un ban măcar.

Pentru a înlesni oricui cumpărarea acestor lozuri,
le vindem și pe rate lunare și anume de prezent pe:
35 rate de câte 6 coroane.

NB. Aceluia, care ne trimite primele 3 rate de odată, li evi-
tăm **a IV-a rată gratuit.**

Deja după achitarea ratei prime participă fiecare
cumpărător la joc, iar câștigul este în întregime al lui.
Cu plăcere trimitem ori cui **prospesetul cu expli-
cările necesare.** Binevoii a ne trimite adresa corectă.

6 trageri în fiecare an. 25 Febr., 25 Apr., 25 Iun.,
25 Aug., 25 Oct. și 27 Dec., în decursul cărora se trag
la sorți peste **2¹/₂ milioane cor.** Durata jocului este
încă cca 48 de ani, în care restimp se împarte proprie-
tarilor de lozuri suma considerabilă de cca **130 mil. cor.**

Acelaș număr poate câștiga și de mai multe ori. Lista
oficioasă de trageri se trimite după fiecare tragere punctual.

Cu ocaziunea aceasta notăm; ca câștigul principal dela
tragerea ultimă din 26 Iunie a. c. în sumă de cor. 100.000
s'a solvit deja fericitului posesor al lozului **Seria 950 Nr. 9**

Comandele sunt a se adresa pe cuponul dela mandatul poștal cătră

ÚSTREDNÁ BANKA ÚC. SPOL., Budapest V., Sas-u. 24 sz.